

Naturmangfold på Værøy

**- underlagsrapport til kommunedelplan for
naturmangfold**

Andy B. Sortland
andy.sortland@uit.no

Forsidebilde: Værøy sett fra Mosken, med frodig kvann-plante i forgrunnen

INNHold

Innledning	5
1. Områdene som er undersøkt	5
2. Metoder og materiale	6
2.1. Eksisterende kunnskap	6
2.2. Kartlegging i felt	7
2.3. Innsamling og rapportering	7
3. Tidligere undersøkelser og øvrig eksisterende kunnskap	7
4. Lokaltetene	8
4.1. Lokalteter med havstrands- og/eller dynevegetasjon	8
4.1.1. Sørlandsvågen: Leiran S	8
4.1.2. Sørlandsvågen: Leiran indre	13
4.1.3. Tjuvneset	17
4.1.4. Kvalneset	21
4.1.5. Spengern	24
4.1.6. Sørlandshagen-stranda	32
4.1.7. Skjersvika	38
4.1.8. Breivika	39
4.1.9. Nordland -Værøy prestegård	40
4.1.10. Nordland - Langmolla/Bogen	43
4.1.11. Nordland – Heimretussen	45
4.1.12. Nordland – Sandhausan	49
4.1.13. Mosken - Sørsanden	53
4.1.14. Mosken – Yttersanden	57
4.1.15. Mosken – Hanslistranden	62
4.1.16. Lamholmen	64
4.2. Lokalteter med myr	67
4.2.1. Sørland – Myran	67
4.2.2. Sørland – Marka	71
4.2.3. Nordland - Kildmyra til Lenatjøna	73
4.3. Lokalteter som er tjern	75
4.3.1. Sandtjønnna	75
4.3.2. Gåstjønnna	77
4.4. Lokalteter med berg og rasmark	79
4.4.1. Skipshalsen	79
4.4.2. Storura	81
5. Kort historisk oversikt over de botaniske registreringene på Værøy	84
5.1. 1883 J.M. Norman	84
5.2. 1983 Johannes Reiersen	84
5.3. 2023 Andy B. Sortland	86
6. Naturtypene	88
6.1. Rødlistede naturtyper registrert på Værøy 2023	88

7. Artene – oversikt og kommentarer	89
7.1. Rødlistede karplanter på Værøy	89
7.2. Fremmed-arter av karplanter på Værøy	90
7.3. Oversikt karplantene på Værøy - «Flora for Værøy»	96
7.4. Oversikt over moser på Værøy	106
7.5. Oversikt over lav på Værøy	108
7.5.1. Rødlistete og sjeldne arter av lav	110
7.6. Oversikt over alger på Værøy	111
7.6.1 Rødlistet alge	112
7.7. Oversikt over sopp på Værøy	112
7.8. Oversikt over insekter på Værøy	113
7.8.1. Rødlistet humle	116
7.9. Oversikt over krepsdyr på Værøy	116
7.9.1 Rødlistet krepsdyr	117
7.10. Oversikt over bløtdyr på Værøy	117
7.11. Oversikt over virveldyr på Værøy	119
7.11.1 Rødlistet virveldyr	120
7.11.2. Fremmede og/eller innførte virveldyr	120
Takk	121
Kilder og litteratur	122

INNLEDNING

I forbindelse med arbeidet med å utarbeide plan for naturmangfold for Værøy kommune, har undertegnede skrevet denne underlagsrapporten etter avtale inngått med kommunen sommeren 2023. Rapporten inneholder en sammenfatning av eksisterende kunnskap supplert med eget feltarbeid på Værøy og Mosken i juli 2023. Den økonomiske rammen for feltarbeid, datainnsamling og rapport har vært på 75 000 kroner.

Feltarbeidet har kort fortalt gått ut på å kartlegge naturmangfoldet i kommunen i de områder og naturtyper som på forhånd var blinket ut for en nærmere undersøkelse etter dialog med kommunen. I den forbindelse ble områder som allerede er omfattet av vernebestemmelser holdt utenfor årets undersøkelse foretatt av meg. I tillegg har Værøy kommune parallelt med mitt arbeid fått utarbeidet en egen underlagsrapport med spesielt fokus på fugl, slik at denne rapporten ikke omtaler fugl.

Det som har blitt kartlagt og registrert er: rødlistede naturtyper, viktige lokaliteter med høyt biologisk mangfold i lokal sammenheng, rødlistede arter og fremmed-arter.

I tillegg har jeg etter ønske fra kommunen innhentet data og utarbeidet oversikt over alle arter som er registrert på Værøy i flere organismegrupper; karplanter, mose, lav, sopp, alger, virveldyr og noen utvalgte grupper av virvelløse dyr. Bakgrunnen for ønsket fra kommunen om å ha dette med i rapporten er at innbyggerne skal ha tilgang til oppdatert informasjon om artsmangfoldet og finne dette i en lett tilgjengelig kilde.

Fotografiene i rapporten er tatt av meg i løpet av feltarbeidet. Jeg har lagt vekt på å gjøre rapporten «gjennom-illustrert» og har derfor supplert teksten med mange foto. Dette har også en betydelig faglig verdi fordi naturen er i rask forandring. Eksempelvis i forbindelse med gjengroingsprosesser.

1. OMRÅDENE SOM ER UNDERSØKT

Etter avtale med Værøy kommune ble mine fokusområder for kartlegging av naturmangfold lagt til lavlandet og strandnære områder på Værøy og Mosken som ikke allerede er omfattet av vern. Havstrand, dynevegetasjon, myr og våtmark, samt øvrige semi-naturlige naturtyper hvor noe av hevdpreget fortsatt var til stede ble prioritert.

2.2. Kartlegging i felt

På bakgrunn av eksisterende kunnskap og flyfoto ble feltdagene 14.-17.07.2023 prioritert brukt til å finne og dokumentere rødlistede og andre verdifulle naturtyper, lokale «hotspot» for biologisk mangfold og generell artsregistrering i forhold til karplanter, mose, lav og alger.

Rødlistede naturtyper er identifisert etter inndelingen og beskrivelsen i *Norsk rødliste for naturtyper* <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper> (Artsdatabanken 2018) slik denne forelå ved kartleggings-tidspunktet. Selv om jeg ikke har utført en NiN-kartlegging er naturtypene i de lokalitetene som er omtalt, kartfestet og verdisatt i denne rapporten identifisert og beskrevet ut fra *Natur i Norge*-systemet <https://artsdatabanken.no/NiN> slik dette forelå ved kartleggingstidspunktet, altså versjon 2.0. Begrepsapparatet i NiN-systemet er også brukt og som nevnt ovenfor også premissene for verdisettingen.

Dette betyr at verdisettingen er svært streng og at typene/lokalitetene som beskrives fra Værøy da er vurdert opp mot tilsvarende i en nasjonal sammenheng og i forhold til tilstand. For å unngå misforståelse vil jeg derfor understreke **at alle lokaliteter som beskrives i denne rapporten er av moderat til høy verdi i en lokal sammenheng.**

Når det gjelder rødlistede arter og fremmed-arter har jeg fulgt inndelingen og begrepene brukt i *Norsk rødliste for arter 2021* <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021?Area=N> og *Fremmedartslista 2023* <https://artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023?TaxonRank=tv>

Systematisk inndeling av karplanter i listen over arter/underarter på Værøy følger *Norsk Flora* 8. utgave (Elven m. fl. 2022)

2.3. Innsamling og rapportering

Under feltarbeidet ble det samlet inn og preparert en del karplanter, mose, lav og alger som er levert til herbariet ved Norges Arktiske Universitetsmuseum (TROM).

De viktigste observasjonene og funnene av karplanter (og noen andre organismer) ble etter feltarbeidet lagt inn på Artsobservasjoner <https://www.artsobservasjoner.no/>.

3. TIDLIGERE UNDERSØKELSER OG ØVRIG EKSISTERENDE KUNNSKAP

Deler av området har tidligere vært gjenstand for noen kartlegginger og undersøkelser av flora, vegetasjon og biologisk mangfold. Disse har i all hovedsak hatt fokus på havstrand og lokalitetene i Nordlandshagen i vid forstand. I denne rapporten refereres det til noen slike kartlegginger som har inneholdt beskrivelser og verdisetting i en eller annen form.

I tillegg har jeg vært så heldig å kunne benytte meg av felthåndbøkene og dagboksnotatene til lektor Johannes Reiersen fra Bodø. Han gjennomførte botaniske registreringer på Værøy i 1983 og 1984, men gikk dessverre bort før han fikk publisert noe særlig fra dette arbeidet.

4. LOKALITETENE

4.1. Lokalteter med havstrands- og/eller dynevegetasjon

Dette er lokaliteter som helt eller delvis består av havstrands og dynevegetasjon.

4.1.1. Sørlandsvågen: Leiran S

Undersøkt 15.07.2023

Lokaliteten omfatter de ytre delene av stranda på østsiden av Langholmen. Lokaliteten sammenfaller med lokalitet 6 «Værøy sentum» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13, selv om denne også har arealer på sørsiden av fyllingen.

Figur 2. Lokaliteten Leiran S avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): T12 Strandeng og T33 Semi-naturlig strandeng

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne lokaliteten tilsvarer omtrent lokaliteten 6 «Værøy sentum III» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00046714>

Verdisetting i 2009: Regionalt viktig B

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet for hele lokaliteten grunnet den reduserte tilstanden. Fyllingen (Sjyveien) har bare et rør som tidevannet kan dreneres gjennom på denne siden (østsiden) av Langholmen og dette er underdimensjonert i forhold til behovet. Siden fyllingen er lagt så langt inn fører dette til to adskilte bassenger på vest og østsiden av Langholmen.

Rødlistede naturtyper: T12 Strandeng (Truet) og T33 Semi-naturlig strandeng (Truet)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmedarter: Ingen

Muligheter for restaurering: En større åpning gjennom fyllingen (Sjyveien) på denne, østsiden av Storholmen, vil gi bedre vannutskiftning og dermed føre til tilbakekomst av mye av det artsmangfoldet som nå er gått tapt. Opprydding av forsøpling i form av større henslengte gjenstander vil ytterligere bedre tilstanden.

Artsmangfold: Moderat og har sunket etter at fyllingen (Sjyveien) kom. Dette gjelder særlig for vanlige marine alger (tang). Det er nå bare spiraltang *Fucus spiralis* som fortsatt holder ut. På vestsiden av Langholmen med bedre vannutskiftning finnes også blære- *Fucus vesiculosus* og grisetang *Ascophyllum nodosum*.

Fravær av et normalt utviklet belte av tang i tidevannssonen og opphør av tilførsel av driftmateriale utenfra vågen har ført til at driftvoller med tilhørende arter mangler. En art som strandmelde *Atriplex littoralis* er derfor ikke lenger å finne på lokaliteten. Den ble registrert her i 1983.

Beskrivelse: Strandengene har lite variasjon; nederst enger med fjæresaltgress *Puccinellia maritima*, deretter fjæresaltgress med strandkjempe *Plantago maritima*, som kodominant og så enger med rødsvingel *Festuca rubra* hvor strandkjempe, krypkvein *Agrostis stolonifera*, saltsiv *Juncus gerardii*, fjærekoll *Armeria maritima* og buestarr *Carex maritima* kan inngå som kodominanter avhengig av fuktighetsforhold og substrat.

De øvre delene av strendene med preg av eng kan fortsatt identifiseres som semi-naturlig strandeng. Disse er de mest verdifulle på lokaliteten og har noen fine bestander med hanekam *Lychnis flos-cuculi* og i tillegg arter som hundekjeks *Anthriscus sylvestris* (småplanter), fjærekoll, sløke *Angelica sylvestris*, følblom *Scorzoneroidea autumnalis*, fjæresauløk *Triglochin maritima*, myrmaure *Galium palustre*, rødsvingel, gulaks *Anthoxanthum odoratum*, smårørkvein *Calamagrostis neglecta* og småengkall *Rhinanthus minor*.

Figur 3. Lokalteten sett fra sør (Sjyveien). Den gamle steinmuren avgrenset tidligere mellom innmark (til høyre) som ble slått og utmark (til venstre) som ble beitet. Nå er den gamle innmarka over tidevannssonen gjengrodd med hundekjeks.

Figur 4. Lokalteten sett fra sør og fra tidevannssonen. Vegetasjonen er nederst strandeng med fjæresaltgress, deretter et belte med ko-dominans av strandkjempe før en får et bredt belte med øvre strandeng med rødsvingel-dominans. Området er sterkt gåsebeitet.

Figur 5. Nordenden av lokaliteten med et belte av hanekam i semi-naturlig strandeng. Dette beltet markerer grensen mellom havstrands-vegetasjonen og forfalt semi-naturlig eng innenfor.

Figur 6. Semi-naturlig strandeng med hanekam. Denne er nå under gjengroing. Foruten hanekam kan en på bildet se arter som sløke, engsyre, strandnellik og rødsvingel.

Figur 7. Nærbilde av semi-naturlig strandeng nedenfor beltet med hanekam. Her er det dominans av rødsvingel, og vi ser ellers småengkall, hanekam, ugressarve og mye buestarr.

Figur 8. Det to betongrørene som en ser på bildet har ikke nok kapasitet til å sørge for normal passasje av tidevannet som havstrands-vegetasjonen og økosystemene på lokaliteten er betinget av. Algebeltet på Langholmen til venstre består nå bare av kaurtang.

4.1.2. Sørlandsvågen - Leiran indre

Undersøkt 15.07.2023

Lokaliteten omfatter de indre delene av stranda på østsiden av Langholmen.

Figur 9. Lokaliteten Leiran indre avgrenset med blått polygon

Naturtype (NiN): T12 Strandeng og T33 Semi-naturlig strandeng

Verdisetting 2023: *Lav kvalitet* grunnet den sterkt reduserte tilstanden. Dette skyldes inngrep i form av fyllinger, mange dype kjørespor etter tunge kjøretøyer og forsøpling.

Rødlistede naturtyper: T12 Strandeng (Truet) og T33 Semi-naturlig strandeng (Truet)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmedarter: Ingen

Muligheter for restaurering: En større åpning gjennom fyllingen (Sjyveien) på denne, østsiden av Storholmen, vil gi bedre vannutskiftning og dermed føre til tilbakekomst av mye av det arts mangfoldet som nå er gått tapt. Opprydding av forsøpling i form av større henslengte gjenstander som dreneringsrør, bildekk og kjetting vil ytterligere bedre tilstanden.

En bør også kontrollere avløpsrør og kloakkledninger med tanke på lekkasjer og generell lengde.

Artsmangfold: Lavt og har sunket etter at fyllingen (Sjyveien) kom. Dette gjelder særlig for marine alger.

Beskrivelse: Strandengene har lite variasjon og er i en dårlig tilstand. De øvre delene av strendene har stedvis et svakt preg av semi-naturlig strandeng, men tilstanden er dårlig og de er i stor grad gjengrodd.

Figur 10. Lokalteten sett fra sør. Her er i utgangspunktet bra arealer med strandeng, men tilstanden er sterkt redusert. Dette skyldes fyllingen i nordenden, dype kjørespor fra tunge kjøretøyer på kryss og tvers og generell forsøpling.

Figur 11. Østenden av lokaliteten. Strendene preges av trådformete påvekst-alger (grønnalger) som legger seg som et teppe over øvrig vegetasjon og substrat. Dette skyldes dårlig vannutskifting og tilsig av næringsrikt vann fra landsiden gjennom dreneringsrør og bekkesig.

Figur 12. Lokaliteten, til venstre sett fra fyllingen i nordenden

Figur 13. Strandengene i lokaliteten har sterkt forringet tilstand grunnet dype kjørespor fra anleggsmaskiner og forsøpling. På bildet ses mellom annet gummidekk av forskjellig årgang og størrelse.

4.1.3. Tjuvneset

Undersøkt 13.07. og 17.07.2023

Lokaliteten omfatter de nå innelukkede delene av stranda på Tjuvneset.

Figur 14. Lokaliteten Tjuvneset avgrenset med blått polygon

Naturtype (NiN): T12 Strandeng, T33 Semi-naturlig strandeng og T6 Strandberg

Verdisetting 2023: *Lav kvalitet* grunnet den sterkt reduserte tilstanden. Dette skyldes at lokaliteten er helt avstengt fra havet, og at tidevannet kun delvis trenger gjennom fyllingen i øst. Dette har ført til sterk reduksjon i artsmangfold og tydelig stagnerende forhold i NV-hjørnet av lokaliteten. Her luktet det «råttent» en varm juli-dag, som delvis også skyldes tilsig fra landsiden.

Rødlistede naturtyper: T12 Strandeng (Truet) og T33 Semi-naturlig strandeng (Truet)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmedarter: Ingen

Muligheter for restaurering: En åpning gjennom fyllingen mot øst (Nedre Tyvnesveien) vil gi bedre vannutskiftning og dermed føre til tilbakekomst av mye av det artsmangfoldet som nå er gått tapt. En sjekk av årsaken til tilsig av næringsrikt (kloakk?) vann i nordenden av lokaliteten og eventuell utbedring kan også bidra til bedret tilstand.

Artsmangfold: Lavt og har sunket etter at fyllingen kom. Dette gjelder særlig for marine alger og hvirvelløse dyr.

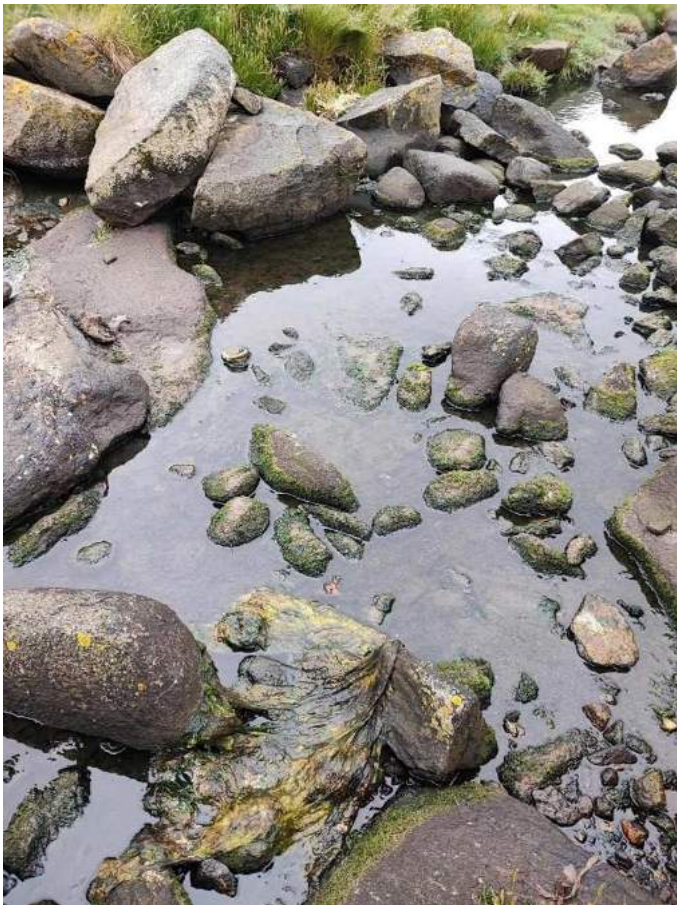
Beskrivelse: Her er noe variasjon i strandengene, blant annet et parti med velutviklet utforming med saltsiv *Juncus gerardii*. Men tilstanden er redusert grunnet dårlig vannutskiftning og stagnerende forhold.

Figur 15. Lokaliteten sett frø nordøst (Nedre Tyvnesveien). Til høyre velutviklet strandeng med saltsiv. Eller ser en midt i og til høyre matter med grønnalger som oppstår grunnet stagnerende vann med høyt næringsinnhold.

Figur 16. Nordenden av lokaliteten med velutviklet strandeng med lite sonering. Gradvis overgang mot gjengrodd semi-naturlig eng i overkant.

Figur 17. Helt i nordenden er lokaliteten preget av overgjødning (kloakk?), stagnerende forhold og oksygenmangel i vannet

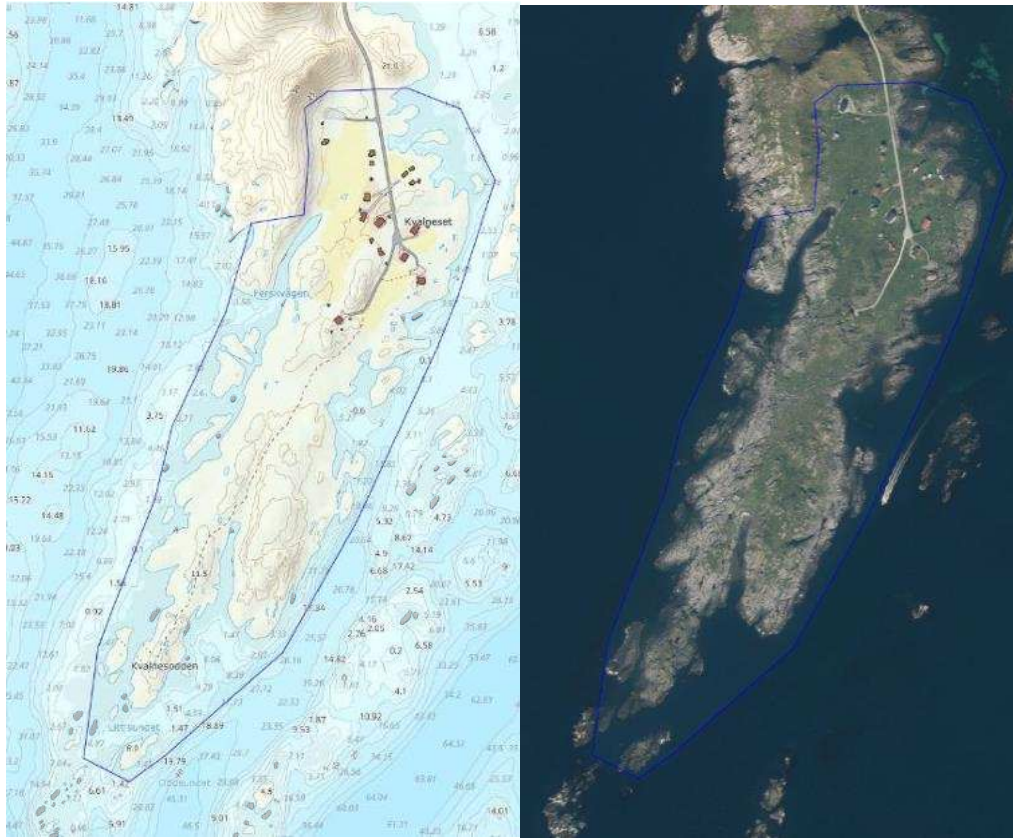

Figur 18. I sørvest har lokaliteten strandenger med semi-naturlig preg og gjengrodd semi-naturlig eng i overkant. Strandengene domineres nederst av fjæresaltgress og øverst av rødsvingel. På bildet ser vi blomstrende hanekam (rosa) og strandnellik (blekrosa)

4.1.4. Kvalneset

Undersøkt 13.07.2023

Denne lokaliteten er den ytterste delen av neset på østsiden av Sørlandsvika.

Figur 19. Lokaliteten Kvalneset avgrenset med blått polygon.

Naturtyper (NiN): T24 Driftvoll, T6 Strandberg, T12 Strandeng, og T33 Semi-naturlig-eng

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet. Verdisettingen baserer seg delvis på at arealene av flere av de overnevnte naturtypene er for små til å kartlegges og verdisettes. I praksis kan mesteparten av lokaliteten føres til naturtypene semi-naturlig eng og strandberg. Engene har tidligere vært skjøttet både som slåtte-enger (ved bebyggelsen) og beiteenger. Skjøtselen har nå opphørt, men det seminaturlige preget er fortsatt til stede og lokaliteten fremstår som et verdifullt kultutandskap.

Rødlistede naturtyper: T33 Semi-naturlig-eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Østersurt

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Middels. De mindre arealene med strandeng, smådammer, og driftvoller bidrar til å dra opp arts mangfoldet. Her er også en «frodig» lavvegetasjon på strandberg og stein grunnet den høye luftfuktigheten og diffus til sterk fuglegjødling.

Beskrivelse: Kulturpreget i engene fremkommer i form av arter som kjerteløyentrøst, gulflatbelg, smalkjempe og hanekam (i strandeng).

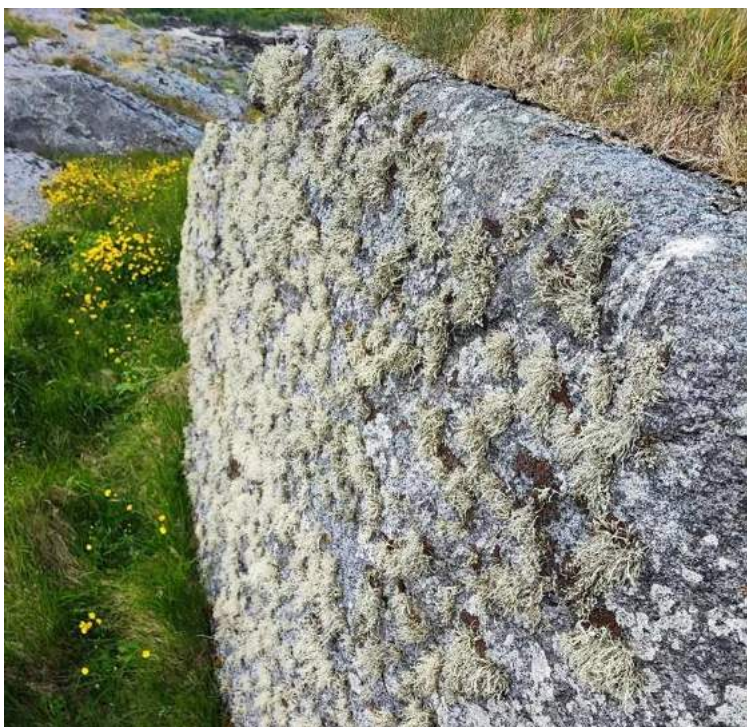
Lavvegetasjonen på stein er velutviklet, særlig iøyefallende er de mange og store forekomstene av klipperagg *Ramalina silquosa* og steinragg *Ramalina subfarinacea*.

Her er ellers funnet strandstjerne *Tripolium pannonicum* på havstrand.

Ferskvågen er en viktig, lokal fuglelokalitet med sterkt gåsebeite, sannsynlig hekking av storspove og jaktområde for siland i den grunne vågen.

Figur 20. Sørenden av lokaliteten med lykta ytterst på Kvalneset. På grunn av høy luftfuktighet og fuglegjødsling er her mange arter av lav på stein. Den svarte fargen nederst på bergene skyldes at de er helt dekket av laven marebek *Hydropunctaria maura*.

Figur 21. Bergflate helt dekket med laven klipperagg *Ramalina siliquosa*. Dette er et tegn på et oseanisk klima med høy luftfuktighet.

Figur 22. Ferskvågen er en fuglelokalitet med overgrodd slåttemark og strandsump med arter som kvann, fjæreskjørbuksurt, tangbalderbrå, krypkvein og fjæresaltgress.

Figur 23. Lite parti med semi-naturlig strandeng på østsiden av Kvalneset der veien slutter. Med arter som hanekam, gåsemure, strandnellik, fuglevikke, tiriltunge, engsyre, strandkjempe og rødsvingel.

4.1.5. Spengern

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger i indre del av Sørlandsvågen, øst for Holmen.

Figur 24. Lokaliteten Spengern avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): T12 Strandeng, T33 Semi-naturlig strandeng og T6 Strandberg

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne indre, nordligste delen av lokaliteten tilsvarer lokaliteten «Sørlandsvågen» hos Elven, R. m.fl. 1988: 188-189. Den ble da kartlagt 08.07.1978 som en del av prosjektet «Botaniske verdier på havstrender i Nordland».

Verdisetting i 1988: *Lav*. Bakgrunnen for verdisettingen er lav arts mangfold og inngrep i form av sauebeiting og kloakk-sig.

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet grunnet den reduserte tilstanden på den negative siden og stort areal med nokså høyt arts mangfold og kvartær-geologiske verdier i form av de Geermorener (Spengerne) på den positive siden. Dette er det største og mest varierte området med strandeng i kommunen.

Denne lokaliteten har potensiale til å kunne restaureres, særlig ved at skjemmende førsøpling fra oppdrettsnæring fjernes. Dette gjelder særlig den nordlige, indre delen.

Rødlistede naturtyper: T12 Strandeng (*Truet*) og T33 Semi-naturlig strandeng (*Truet*)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmede arter: Ingen

Muligheter for restaurering: Fjerning av forsøpling fra oppdrettsanlegg og opphør av søppelbrenning/-deponering vil bedre tilstanden en god del.

Artsmangfold: Varierende, middels til høyt.

Beskrivelse: Nederst strandenger med fjæresaltgress og med strandkjempe som ko-dominant og med felt med strandkryp *Lysimachia maritima* og litt saltbendel *Spergularia salina*. Over disse strandeng med rødsvingel som har innslag av strandnellik, kjerteløyentrøst *Euphrasia stricta*, gåsemure *Potentilla anserina* ssp. *anserina* og krypkvein. Disse avgrenses i overkant av en lav driftvoll dominert av gåsemure og med innslag av strandnellik, høymol *Rumex longifolius* strandsnelle *Silene uniflora*. Strandengene avgrenses i overkant av en øvre driftvoll som domineres av hundekjeks, høymol og rød jonsokblom *Silene dioica*.

Innenfor er det stedvis panner og smådammer med krypkvein, pølstarr *Carex mackenziei* og fjæresivaks *Eleocharis uniglumis*

Forekomst av strandmelde *Atriplex littoralis* på forstrand har en viss interesse.

De semi-naturlige strandengene i nordenden av lokaliteten er stort sett gjengrodd med særlig hundekjeks og har mistet mye av sin verdi. De største dammene var tilholdssted for krikband.

Figur 25. Sørøstsiden av lokaliteten ikke langt fra Kvitsanden. I venstre billedkant blomstrende hane kam i overgangen mellom semi-naturlig strandeng og gjengrodd semi-naturlig eng. Dessverre har noen fylt hageavfall i noen av pølene i strandengen.

Figur 26. Utsikt sørover mot Klaumertinden. Større flater med nedre strandeng i sørøst-enden av lokaliteten.

Figur 27. Utsikt nordover fra midten av lokaliteten på østsiden. Strandengene grenser i overkant mot gjengrodd semi-naturlig eng.

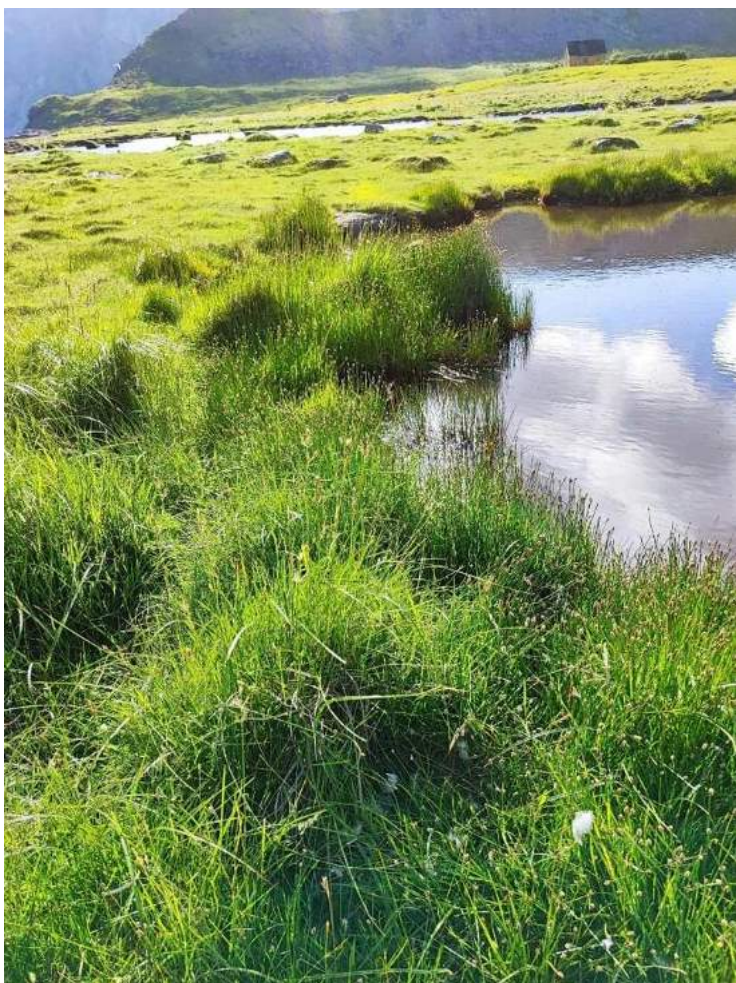
Figur 28. Strandengene på lokaliteten er nokså varierte. Her ser vi pøler med pølstarr i øvre strandeng og inn i semi-naturlig eng. Disse pølene er helt uttørret grunnet en usedvanlig varm og tørr juli måned.

Figur 29. Utsikt østover med først Spengerne og så Holmen i forkant og Nupen i bakkant. Disse steinvorrene er det som har gitt lokaliteten navnet sitt, Spengerne. Dette er flertall av spong, et gammelt (norrønt) ord for en smal remse eller belte. I vår kystkultur brukte en før en smal metallplate langsetter, på undersiden av kjølen på trebåter, for å beskytte kjølen mot slitasje. Dette ble også kalt ei spong, og gjør de fortsatt hos den eldre generasjon. Spengerne (steinvorrene) er egentlig morene-rygger (de Geer-morener) fra istiden som opptrer i serier, jf. kartet over lokaliteten.

Figur 30. En av de avsnørte brakkvanns-dammene på lokaliteten. Disse er viktige for vannfugl og vadere.

Figur 31. Bestand av fjæresivaks med innslag av smårørkvein ved en av brakkvannsdammene.

Figur 32. Sterkt gåsebeitet semi-naturlig strandeng med grønn matte av fjæresaltgress og strandkjempe og med en nokså tett bestand av kjerteløyentrøst (rødbrun) og litt blomstrende strandkjempe. Kjerteløyentrøst er i Nordland en god indikator for tidligere husdyrbeite på havstrand.

Figur 33. Strandmelde på forstrand ved i ytre, søndre del av lokaliteten (Kvitsanden).

Figur 34. Større del av oppdrettsanlegg i metall som er strandet i fjæra mellom Kvitsanden og Spengern. De hule metallrørene er fylt med isopor som nå gradvis spres i ut i naturen.

Figur 35. Enda en del av det strandede oppdrettsanlegget i øvre driftvoll, litt lenger inn ved Spengerne. Enda lenger in ligger det også en stor metallbøye å ruster. Som en ser av sporene i leira er strandengene sterkt gåsebeitet.

Figur 36. Båltomt hvor det er brent store mengder plast, trevirke og malingsspann.

4.1.6. Sørlandshagen - stranda

Undersøkt 16.07.2023

Denne lokaliteten ligger eksponert til, nordvest i Sørlandsvika.

Figur 37. Lokaliteten Sørlandshagen avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): T24 Driftvoll, T21 Sanddynemark og T32 Semi-naturlig eng, og i tillegg landformen 3KP-SV Strandvoll

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne lokaliteten sammenfaller med den strandnære delen av lokalitet 2 «Sørlandshagen» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13
<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00046739>

Verdisetting i 2009: Lokalt viktig C

Verdisetting 2023: Høy kvalitet. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper, rødlistede arter, kvartærgeologiske og kulturelle verdier og en meget god tilstand.

Rødlistede naturtyper: T21 Sanddynemark (Truet), T32 Semi-naturlig eng (Sårbar) og 3KP-SV Strandvoll (Nær truet)

Rødlistede arter: Østersurt *Mertensia maritima*

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Middels til høyt.

Beskrivelse: Alle tre grunntypene av T24 Driftvoll er til stede og T24-C-2 Ettårs-driftvollene med tangmelde *Atriplex prostrata* og bruskmelde *Atriplex glabriuscula* er store og vises godt også på flyfoto.

Her er i tillegg også store bestander av østersurt, også i eroderte partier et stykke fra stranda.

Sanddynemarken har betydelig variasjon i stabilitet og en spennende artssammensetning. Store deler bærer tydelig preg av langvarig hevd (beite og slått) og kan fortsatt klassifiseres som T32 Semi-naturlig eng.

Disse engene er dominert av gress som rødsvingel, hestehavre, dunhavre, smårapp *Poa humilis*, engkvein *Agrostis capillaris* og gulaks *Anthoxanthum odoratum*. Og de har litt innslag av noe basekrevede arter som fjellrundskolm, gjeldkarve og bakkesøte *Gentianella campestris*. Havstrandsarter som strandnellik og strandkjempe *Plantago maritima*, finnes helt inn i innerenden av engene.

En kuriositet i disse semi-naturlige engene er en stor gammel åker som nå har en monokultur av kveke *Elytrigia repens*.

Figur 38. Lokaliteten sett fra Hagmolla i nordøst. Hagmolla er det lokale navnet på den gamle strandvollen med rullesteinsfjære, jf. mollstein.

Figur 39. Parti av stranda med skjellsand. Vi ser på bildet mye tangbalderbrå og østersurt, og ellers gåsemure, rødsvingel, strandrug og kvann.

Figur 40. Det er store bestander av den rødlistede arten østersurt på lokaliteten, her også med hvite blomster i tillegg til de normale blå. Ellers ser vi engsyre, gåsemure, ugressarve, tangbalderbrå og rødsvingel.

Figur 41. Det er en viss variasjon i soneringen av vegetasjonen på stranda fra vest til øst som følge av variasjoner i topografi og eksponering. Her med østersurt ytterst på forstrand og så en lav, brei og diffus flerårig drift-voll med dominans av gåsemure og med innslag av andre urter og gress som høymol, vendelrot, engsoleie, smalkjempe, rødsvingel, strandrug og hestehavre.

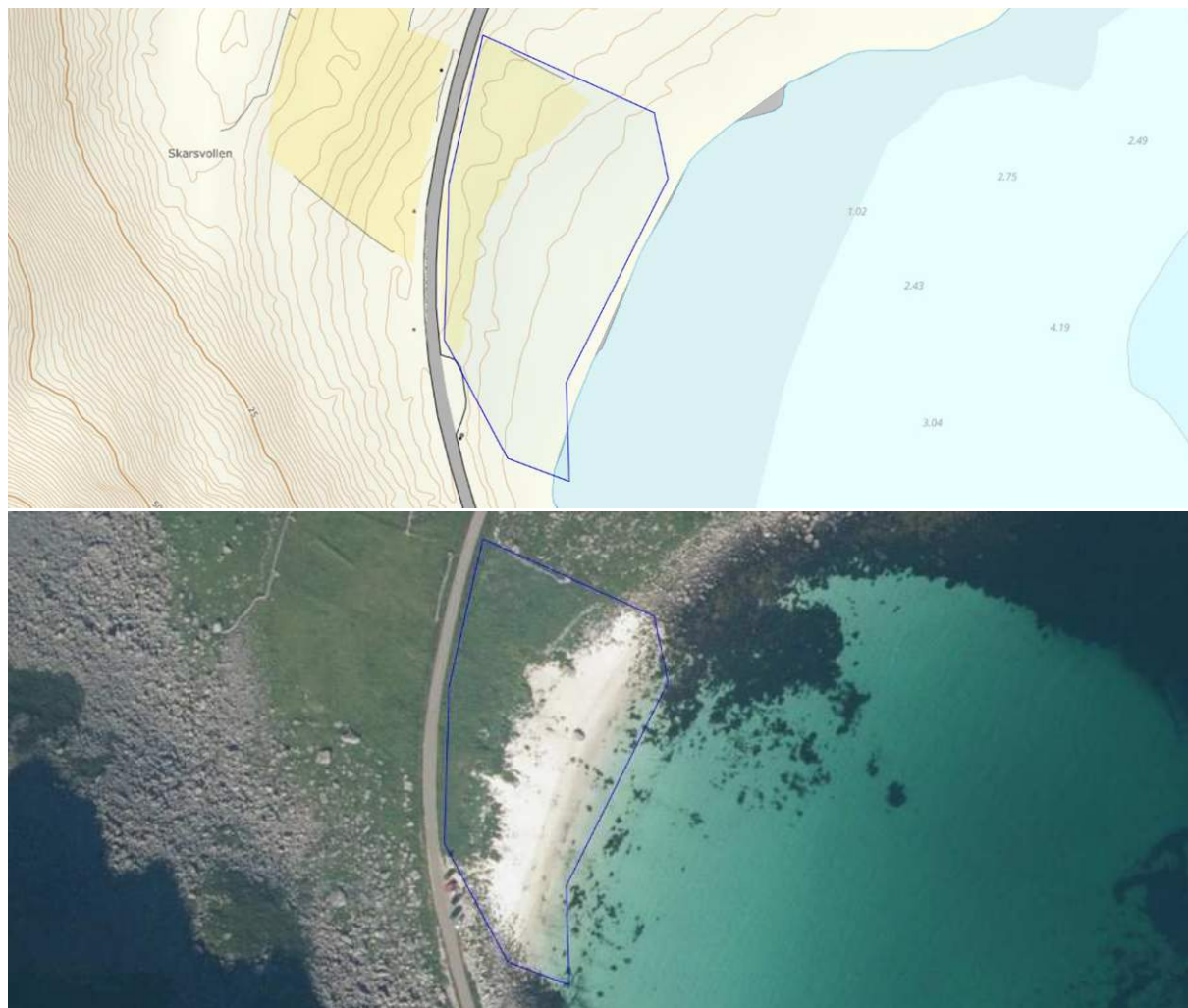

Figur 42. Nærbilde av artsrik semi-naturlig strandeng i øvre del av strandengene. På bildet ser en gåsemure, stor strandkjempe, tiriltunge, engsoleie, fuglevikke, ugressarve, blåklokke, smalkjempe, rødsvingel og dunhavre.

4.1.7. Skjersvika

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger i Breivikbukta, sør for Breivika.

Figur 43. Lokaliteten Skjersvika avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): T24 Driftvoll, og T32 Semi-naturlig eng

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper og en god tilstand. I tillegg er her kulturminner og naturskjønne omgivelser.

Rødlistede naturtyper: T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Middels

Beskrivelse: Driftvoll-vegetasjonen har både ettårige og flerårige utforminger. De seminaturlige engene har innslag av havstrands-arter og arter som er typisk for dynevegetasjon.

4.1.8. Breivika

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger i Breivikbukta, omtrent midt mellom Sørland og Nordland, på østsiden av Værøy.

Figur 44. Lokaliteten Breivika avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): T24 Driftvoll, T21 Sanddynemark og T32 Semi-naturlig eng

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper og en nokså god tilstand. I tillegg er her kulturminner og naturskjønne omgivelser.

Rødlistede naturtyper: T21 Sanddynemark (Truet) og T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)
Profilene i sanddynemarka vises godt på flyfoto.

Rødlistede arter: Østersurt og gåsefot.

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Middels.

Beskrivelse: Drifvoll-vegetasjonen har både ettårige og flerårige utforminger. De seminaturlige engene har innslag av havstrands-arter og arter som er typisk for dynevegetasjon. T24-C-2 Ettårs-driftvollene med tangmelde *Atriplex prostrata* og bruskmelde *Atriplex glabriuscula* er store og vises godt også på flyfoto.

4.1.9. Nordland - Værøy prestegård

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger langs strendene på Nordland, fra spissen av Prestholmen i øst og vestover til en fremstikkende odde som representerer det nordligste punktet på Værøy.

Figur 45. Lokaliteten Værøy prestegård avgrenset med blått polygon.

Naturtyper (NiN): T24 Driftvoll, T12 Strandeng og T21 Sanddynemark

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne lokaliteten tilsvarer den østligste delen av lokaliteten 9 «Heimretussen-Prestholmen» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00046735>

Verdisetting i 2009: Viktig B

Verdisetting 2023: Høy kvalitet. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper, rødlistede arter, lokalitetens størrelse og gode tilstand.

Rødlistede naturtyper: T12 Strandeng og T21 Sanddynemark (Truet)

Rødlistede arter: Østersurt

Fremmede arter: Sibirbjørnekjeks *Heracleum spondylum* ssp. *sibiricum*

Artsmangfold: Middels.

Beskrivelse: T24-C-2 Ettårs-driftvollene med tangmelde *Atriplex prostrata*, bruskmelde *Atriplex glabriuscula*, fjærereddik *Cakile maritima* ssp. *maritima* og ishavsreddik *Cakile maritima* ssp. *islandica* er spektakulært store og omfattende. Den hyppige tilstedeværelse av hybridene mellom de to siste artene er av faglig interesse. Store ettårige driftvoller med dominans av bruskmelde er heller ikke godt dokumentert og forvaltet andre steder.

Figur 46. Stranda nedenfor kirkegården sett mot vest. En ser de store ettårs-driftvollene med frisk grønn farge. Disse er dominert av tang- og bruskmelde og har stort innslag av ishavsreddik, fjærereddik og hybridene mellom disse. I overkant går havstrands-vegetasjonen brått over i gjengrodd semi-naturlig eng dominert av hundekjeks.

Figur 47. Den bratte gressbakken litt innenfor stranda er den nederste av de gamle strandvollene på Nordland. Som en ser, er de gamle slåttemarkene helt gjengrodd med hundekjeks. I bakgrunnen Nordlandsnupen.

4.1.10. Nordland - Langmolla/Bogen

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger langs strendene på Nordland, på nedsiden av veien, fra en fremstikkende odde som representerer det nordligste punktet på Værøy og vestover til lokaliteten *Heimretussen*.

Figur 48. Lokaliteten Langmolla/Bogen avgrenset med blått polygon.

Naturtyper (NiN): T24 Driftvoll, T33 Semi-naturlig-eng og T21 Sanddynemark

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne lokaliteten tilsvarer den vestligste delen av lokaliteten 9 «Heimretussen-Prestholmen» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00046735>

Verdisetting i 2009: Viktig B

Verdisetting 2023: *Høy kvalitet*. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper, rødlistede arter, lokalitetens størrelse og tilstand.

Rødlistede naturtyper: T12 Strandeng, T33 Semi-naturlig-eng (Sårbar) og T21 Sanddynemark (Truet)

Rødlistede arter: Østersurt

Fremmede arter: Sibirbjørnekjeks *Heracleum spondylum* ssp. *sibiricum*

Artsmangfold: Varierende, stedvis middels til nokså høyt i sanddynemark i vest.

Beskrivelse: Strendene er mer variert enn lenger øst ved prestegården og har veksling mellom stein- og sandstrand. Også her er T24-C-2 Ettårs-driftvollene med tangmelde *Atriplex prostrata*, bruskmelde *Atriplex glabriuscula*, fjærerreddik *Cakile maritima* ssp. *maritima* og ishavsreddik *Cakile maritima* ssp. *islandica* store, men disse veksler i større grad med strender uten dominans av denne typen. Dette skyldes større variasjon i substratet og sterkere bølgeeksponering fra «sørvesten».

Figur 49. Utsikt østover en eksponert strand med mye ilanddrevet driftmateriale fra forskjellige tidspunkter. Det nyeste er brunlig, det eldre svart. Bak den ettårige driftvoll-vegetasjonen ser en den blågrønne fargen til en flerårig driftvoll dominert av strandrug. I bakgrunnen kan en så vidt skimte det vestligste huset ved Grindgården.

Fremmede arter: Ingen

Artsmangfold: Middels.

Beskrivelse: Ytterst på stranda er det store T24-C-2 Ettårs-driftvoller med tangmelde *Atriplex prostrata*, bruskmelde *Atriplex glabriuscula*, fjærereddik *Cakile maritima* ssp. *maritima*, ishavsreddik *Cakile maritima* ssp. *islandica*, vassarve *Stellaria media* og klengemaure *Galium aparine*. Den hyppige tilstedeværelse av hybridene mellom fjære- og ishavsreddik er av faglig interesse. Innenfor og mellom de ettårige driftvollene er det spredte tuer med strandrug *Elymus arenarius*, tangbalderbrå *Tripleurospermum maritimum* ssp. *maritimum*, fjære-/ishavsreddik og strandarve *Honckenya peploides*. Innenfor her igjen møter en torvkanten, og et smalt belte med strandeng med rødsvingel. Denne havstrands-vegetasjonen går så over i semi-naturlig eng innenfor. Disse engene er stedvis karakterisert av gjeldkarve.

Figur 51. Utsikt vestover med lokaliteten Heimretussen i bakgrunnen, nedenfor veien. Det er den store flyttblokken nede i fjæra som er Tussen. Fotoet er tatt oppe fra den store og mektige strandvollen. Denne går langs hele strandflaten på Nordland og ender her i vest ved Skipshalsen som er passasjen og berget vi ser skrå opp fra fjæra i bakgrunnen.

Figur 52. Stranda på vestsiden av Tussen har løs sand og et bredt belte med ettårs-driftvoll av samme type som eller på Nordland. Bak og over denne er det et smalt parti øvre strandeng dominert av rødsvingel og bak og over denne en artsrik seminaturlig eng (dyne-eng)

Figur 53. De semi-naturlige engene (tidligere beitemark) er i stor grad karakterisert av gjøddkarve (med hvite blomster-skjermer). Oppe til høyre ser en de store strandvollene og bak til venstre Mosken og Lofotodden.

Figur 54. Artsrik blomstereng hvor en ser urter som strandhellik, tiriltunge, bakkesoleie, blåklokke, karve, gjeldkarve, strandkjempe, ugressarve og flere.

4.1.12. Nordland - Sandhausan

Undersøkt 15.07.2023

Jeg har valgt å inkludere flyplassområdet i NØ selv om inngrepene her er store og irreversible. Bakgrunnen for dette valget er at strandvullen på nordsiden av flyplassen i stor grad er intakt og fortsatt har verdi kvartærgeologisk og landskapsmessig. Her er også forekomst av rødlistede arter som islandskarse *Rorippa islandica* og rødsildre *Saxifraga oppositifolia*

Figur 55. Lokaliteten Sandhausan avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): T21 Sanddynemark, T21-C-3 Brune dyner og dynehei, Dynetrau T21-C-4, T33 Semi-naturlig-eng og i tillegg landformene 3KP-SV Strandvoll og 3AB_DG Dødisgrøp.

Tidligere undersøkelser og verdisetting (1): Denne lokaliteten tilsvarer lokaliteten «Nordlandshagen» hos Elven, R. m.fl. 1988: 186-188. Den ble da kartlagt 29.08.1986 i prosjektet «Botaniske verdier på havstrender i Nordland».

Verdisetting i 1986: Middels nasjonalt (3N). Bakgrunnen for verdisettingen er på den negative siden inngrepet flyplassen representerte og på den positive siden forekomsten av islandskarse i Sandtjønnå og de kvartærgeologiske verdiene.

Tidligere undersøkelser og verdisetting (2): Den vestligste delen av lokaliteten over veien sammenfaller med lokalitet 17 «Heimretussan Ø» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13
<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00046713>

Verdisetting i 2009: Viktig B

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet for hele lokaliteten grunnet den svært reduserte tilstanden i nordenden ved den gamle flyplassen. Inkluderer en bare området i SV («Heimretussan Ø») blir verdisettingen av dette **Høy kvalitet** grunnet bedre tilstand og høyere artsmangfold.

Rødlistede naturtyper og landformer: T21 Sanddynemark (*Truet*), T33 Semi-naturlig-eng (Sårbar), 3KP-SV Strandvoll (*Nær truet*) og 3AB_DG Dødisgrop (*Nær truet*).

Rødlistede arter: Reinrose *Dryas octopetala*, fjellnøkleblom *Primula norvegica*, islandskarse *Rorippa islandica* og rødsildre *Saxifraga oppositifolia*.

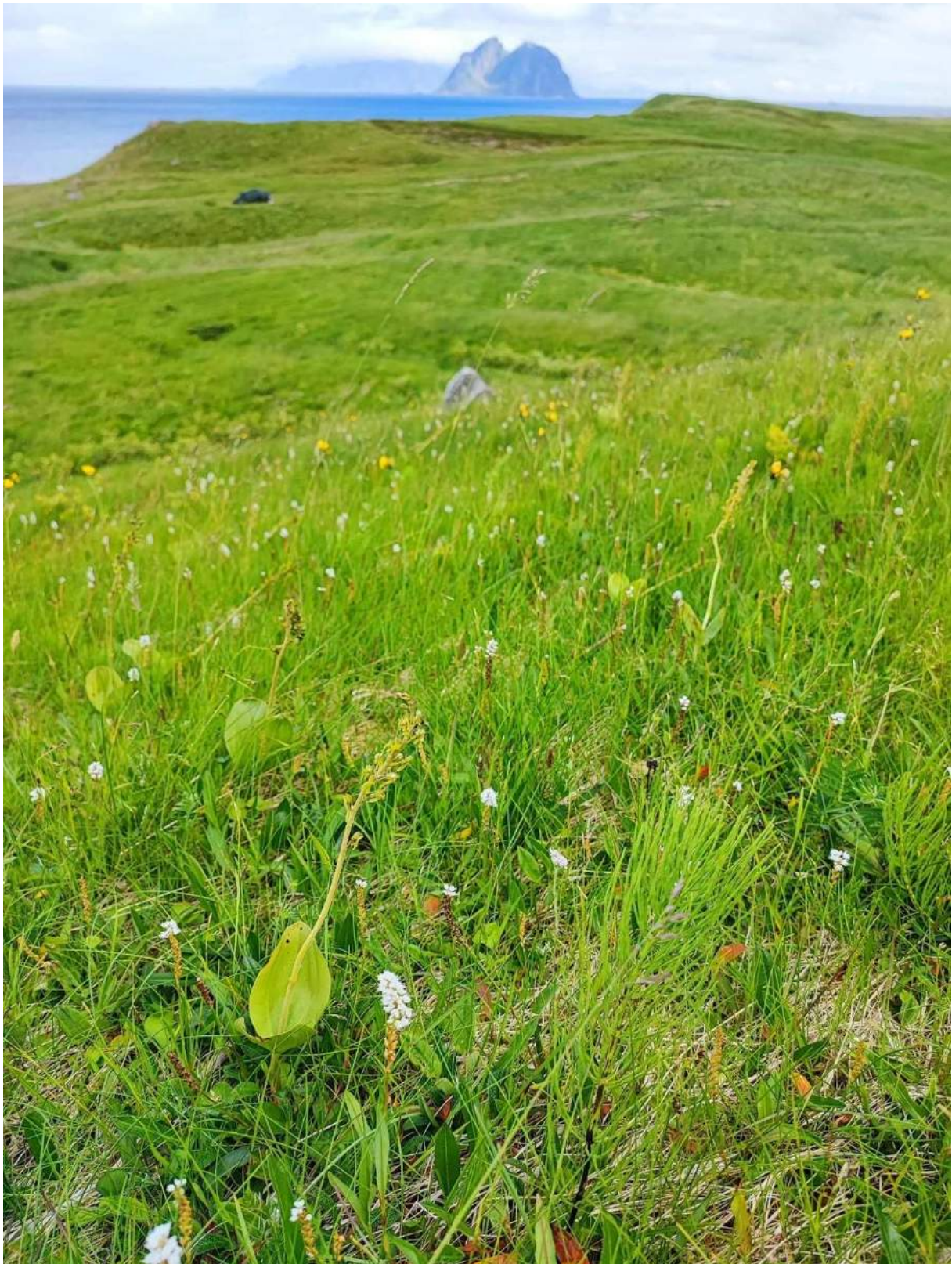
Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Varierende, men flekkvis svært høyt og med mange basekrevende arter.

Beskrivelse: Av arter kan nevnes fjellbleikvier *Salix hastata* ssp. *hastata*, rynkevier *Salix reticulata*, fjellrundskolm *Anthyllis vulneraria* ssp. *lapponica*, grønnkurle *Dactylorhiza viride*, fjellbakkestjerne *Erigeron uniflorus*, stortveblad *Neottia ovata* (flere tette bestander), gjeldkarve *Pimpinella saxifraga*, fjellflokk *Polemonium caeruleum*, fjellhvitkurle *Pseudorchis straminea*, gulsildre *Saxifraga aizoides*, svartstarr *Carex atrata*, hårstarr *Carex capillaris*, hestehavre *Arrhenatherum elatius*, dunhavre *Avena pubescens*, marinøkkel *Botrychium lunaria* og dvergjamne *Selaginella selaginoides*. I tillegg er her en interessant, grov form av flekkmarihand *Dactylorhiza maculata* som kan være en hybrid med innslag av engmarihand.

Figur 56. Lokaliteten Sandhausaan sett fra vest (Skipshalsen). Den store langsgående strandvollen midt på bildet.

Figur 57. Kalkrik semi-naturlig eng (dyneeng) med store bestander av orkidéen stortveblad. Ser en godt etter på bildet er her også mye hårstarr.

Figur 58. Fuktig moserabb med rynkevier og silkemose.

Figur 59. Fuktig parti i dyneengen med gulsildre, fjellfrøstjerne og fjelltistel.

4.1.13. Mosken - Sørsanden

Undersøkt 14.07.2023

Denne lokaliteten ligger på sørenden av øya Mosken.

Figur 60. Lokaliteten Sørsanden avgrenset med blått polygon.

Naturtyper (NiN): T24 Driftvoll, T6 Strandberg, T12 Strandeng, T33 Semi-naturlig-eng og T21 Sanddynemark

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne lokaliteten er ikke tidligere undersøkt. Men strendene tilsvarer lokaliteten 21 «Mosken S» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13.

Verdisetting i 2009: Viktig B Observert med kikkert fra Værøy!

Verdisetting 2023: Høy kvalitet. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper, rødlistede arter, lokalitetens størrelse og tilstand. Kulturminner tekker verdien opp.

Rødlistede naturtyper og landformer: T12 Strandeng (Sårbar), T21 Sanddynemark (Truet) og T33 Semi-naturlig-eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Østersurt og rødsildre *Saxifraga oppositifolia*.

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Svært varierende, men nokså høyt i sanddynemarka på stranda.

Beskrivelse: Stranda er svært eksponert og har ytterst en diffus driftvollvegetasjon med kvann *Angelica archangelica*, tangmelde, strandrug, krushøymol *Rumex crispus* og klengemaure. Innenfor dette er det et belte med østersurt. Deretter følger en åpen, fragmetarisk og lav driftvoll med hestehavre, kjerteløyentrøst, rødsvingel, gåsemure, bitterbergknap *Sedum acre*, tangbalderbrå og vendelrot *Valeriana sambucifolia*. Denne går i overkant (i de tørreste delene) over i en frodig og artsrik semi-naturlig eng (tidligere beite-eng) med arter som; fjelleiner *Juniperus communis* ssp. *alpina*, ryllik *Achillea millefolium*, hestehavre, dunhavre, blåklokke *Campanula rotundifolia*, karve *Carum carvi*, ugressarve *Cerastium vulgatum* ssp. *vulgatum*, strandrug, rødsvingel, mjødurt *Filipendula ulmaria*, skogstorkenebb, åkerminneblom *Myosotis arvensis*, smalkjempe *Plantago lanceolata*, bakkesoleie *Ranunculus acris*, rosenrot *Rhodiola rosea*, engsyre *Rumex acetosa*, rød jonsokblom, vendelrot, fuglevikke *Vicia cracca* og klobleikmose *Sanionia uncinata*.

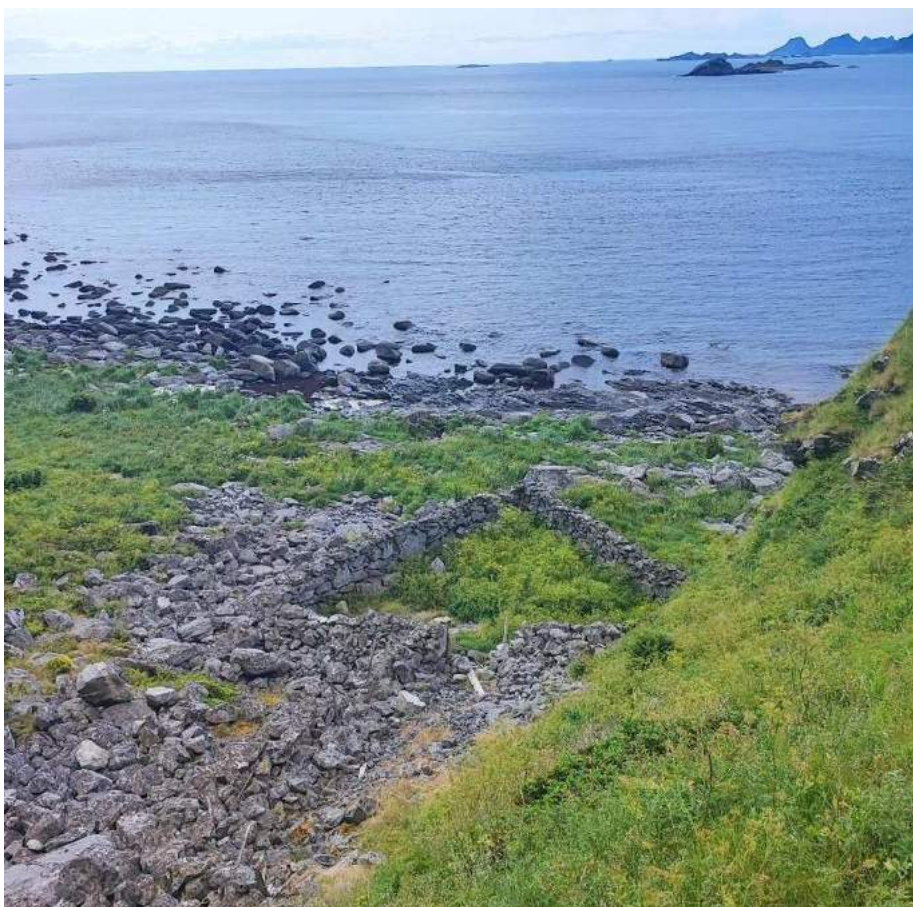
De fuktigste og mest næringsrike partiene av de gamle beite-engene og -liene er imidlertid nå helt overvokst med hundekjeks og mjødurt. Disse har også et innslag av gress-arter som hundegress *Dactylis glomerata* og markrapp *Poa trivialis*. Dette er klare kultur-indikatorer.

Figur 61 Lokaliteten Sørsanden sett fra nordvest

Figur 62. Stranda på Sørsanden sett fra øst. Nederst et blågrønt belte av østersurt, deretter en flerårig driftvoll dominert av strandrug før den gamle beiteenga som nå er gjengrodd.

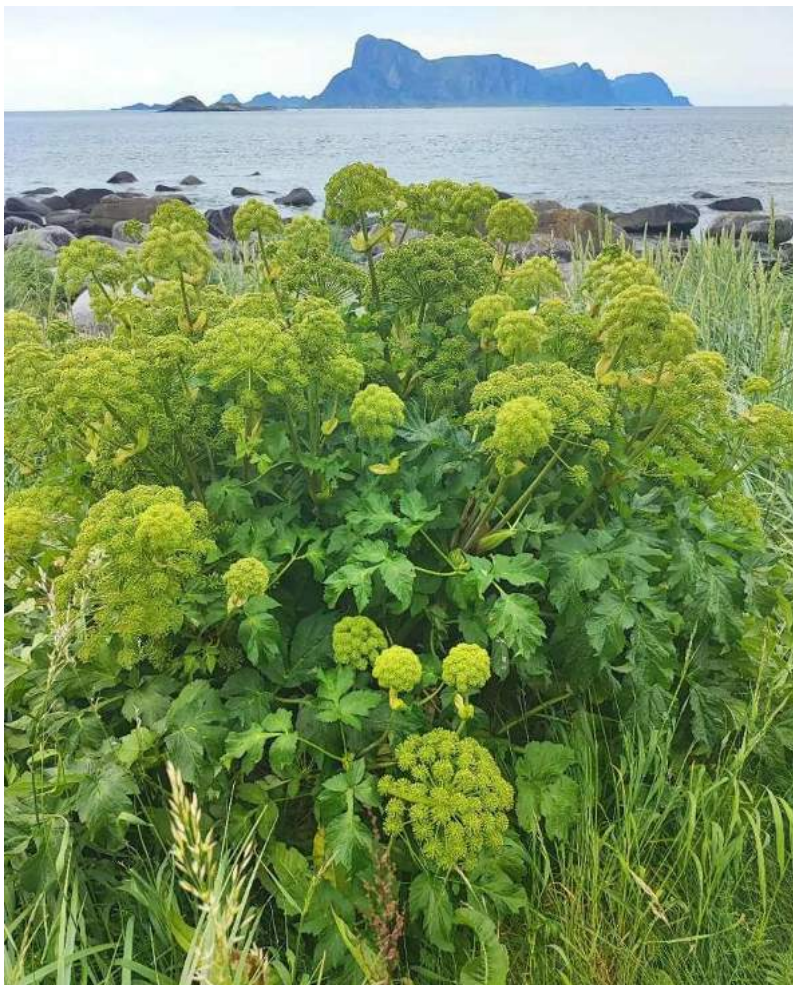
Figur 63. Et viktig kulturminne på vestsiden av Sørsanden er det gamle samle-gjerdet av stein. Her ble de innsamlede sauene holdt til været tillot båtskyss tilbake til Værøy. I bakgrunnen Værøy med Langrumpholmen foran.

Figur 64. På innsiden av samlegjerdet er det både jernringer og som vist her, tau for å binde fast sauene. Dette tauet er så gammelt at det er laget av naturfiber.

Figur 65. Et interessant fenomen på Mosken er bestandene med broddtelg i ur og fuktige renner. Her i lia over Sørsanden.

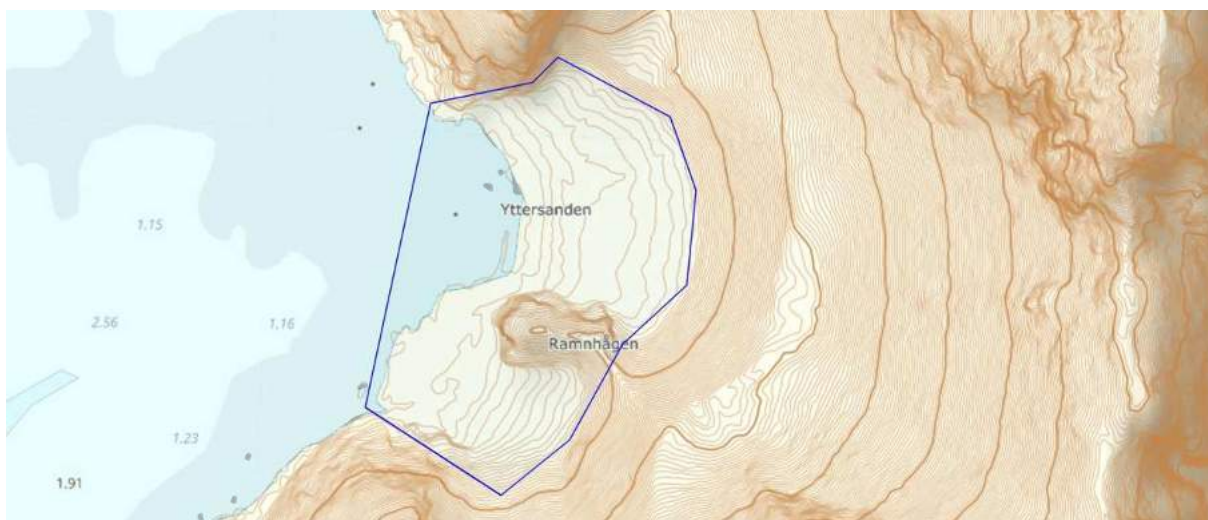

Figur 66. Kvann er vanlig på fuktige steder øverst i driftvollene på stranda på Sørsanden. Her sammen med hestehavre, strandrug og krushøymol. I bakgrunnen Værøya.

4.1.14. Mosken - Yttersanden

Undersøkt 14.07.2023

Denne lokaliteten ligger på vestsiden av øya Mosken.

Figur 67. Lokalteten Yttersanden avgrenset med blått polygon.

Naturtyper (NiN): T24 Driftvoll, T6 Strandberg, T12 Strandeng, og T33 Semi-naturlig-eng

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper, rødlistede arter, lokalitetens størrelse og tilstand. I min vurdering trekker det ned at de semi-naturlige engene er så gjengrodde.

Rødlistede naturtyper: T12 Strandeng (Sårbar) og T33 Semi-naturlig-eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Østersurt, rødsildre og sumpstjerneblom *Stellaria crassifolia* var. *brevifolia*

Fremmedarter: Ingen

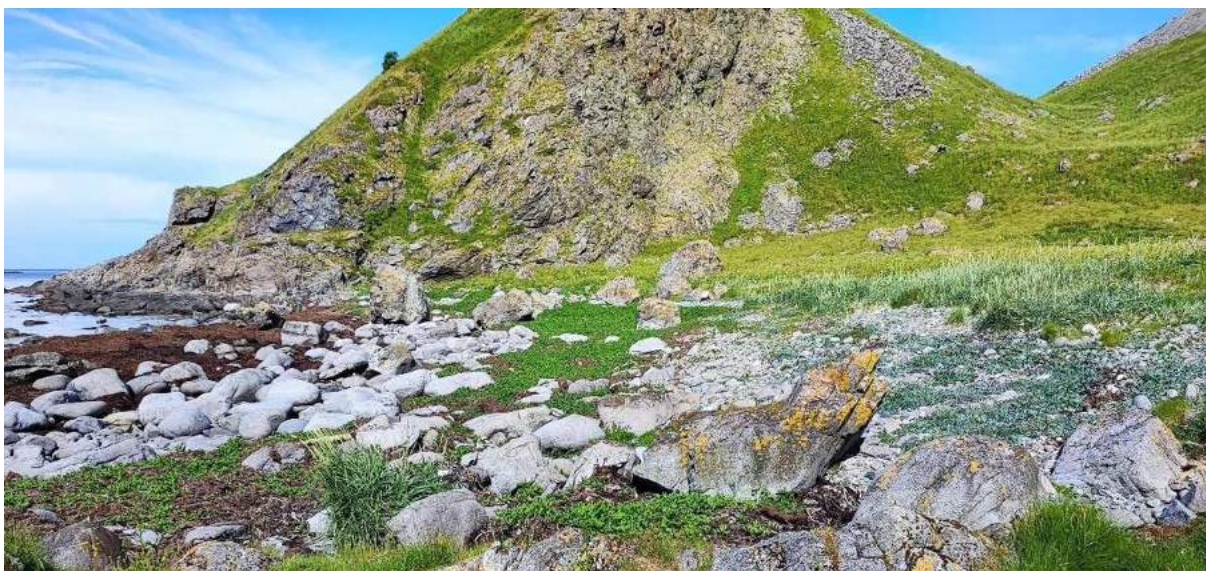
Artsmangfold: Middels, men en del artsfunn utfyller kommunens flora.

Beskrivelse: Havstrands-vegetasjonen på Yttersanden varierer med substrat og eksponering. På sandstranden i nordenden av lokaliteten er det ytterst store T24-C-2 Ettårs-driftvoller med tangmelde *Atriplex prostrata*, bruskmelde *Atriplex glabriuscula*, fjærerreddik *Cakile maritima* ssp. *maritima* og ishavsreddik *Cakile maritima* ssp. *islandica*. Innenfor disse er det flekkvis store belter med østersurt. Innenfor disse igjen er det flerårige driftvoller dominert av strandrug og med mye rødsvingel, klengemaure, krushøymøl, strandsmelle, tangbalderbrå og vendelrot. Denne havstrands-vegetasjonen går i overkant diffust over i semi-naturlig eng med dominanter som hestehavre, rødsvingel, smårapp, hundekjeks, karve, tiriltunge *Lotus corniculatus*, åkerminneblom, gåsemure, bakkesoleie, og vendelrot. Gradvis blir disse innover strandflaten totalt gjengrodd med hundekjeks, mjøduert, hundegress, og brennesle *Urtica dioica*.

Ved Ramnhågen er det en form for eksponert strandsump med brakkvannspøler. Her ble det funnet sumpmaure *Galium uliginosum* som ny art for Værøy. Det er nok her sumpstjerneblom *Stellaria crassifolia* var. *brevifolia* ble innsamlet av Reiersen i 1984.

Figur 68. Lokalteten Yttersanden sett fra nord. Midt i bildet Ramnhågen som deler stranda i to. Den gamle beite og slåttemarka er usedvanlig overgrodd og frodig og når en voksen person opp til skuldrene.

Figur 69. Den nordlige delen av stranda har omfattende arealer med driftvoller av forskjellig alder. Ytterst til venstre helt nye driftvoller, i midten ettårige driftvoller med tang- og bruskmelde. Deretter følger innover breie belter med østersurt på steinstrand, før en har flerårige driftvoller med dominans av strandrug.

Figur 70. Innenfor de flerårige driftvollene er det grunnet sterk bølgeeksponering stedvis diffus og ujevn overgang innover land, mellom semi-naturlig strandeng og semi-naturlig eng. På bildet ser en i forgrunnen, tette bestander av strandkjempe sammen med kvann, gåsemure, karve, tiriltunge, engsoleie, løvetann, vendelrot, åkersnelle og rødsvingel.

Figur 71. Strandeng på sørsiden av Ramnhågen. Her er dominans av rødsvingel og strandkjempe, og ellers kan vi på bildet se kvann, tiriltunge, gåsemure og buestarr.

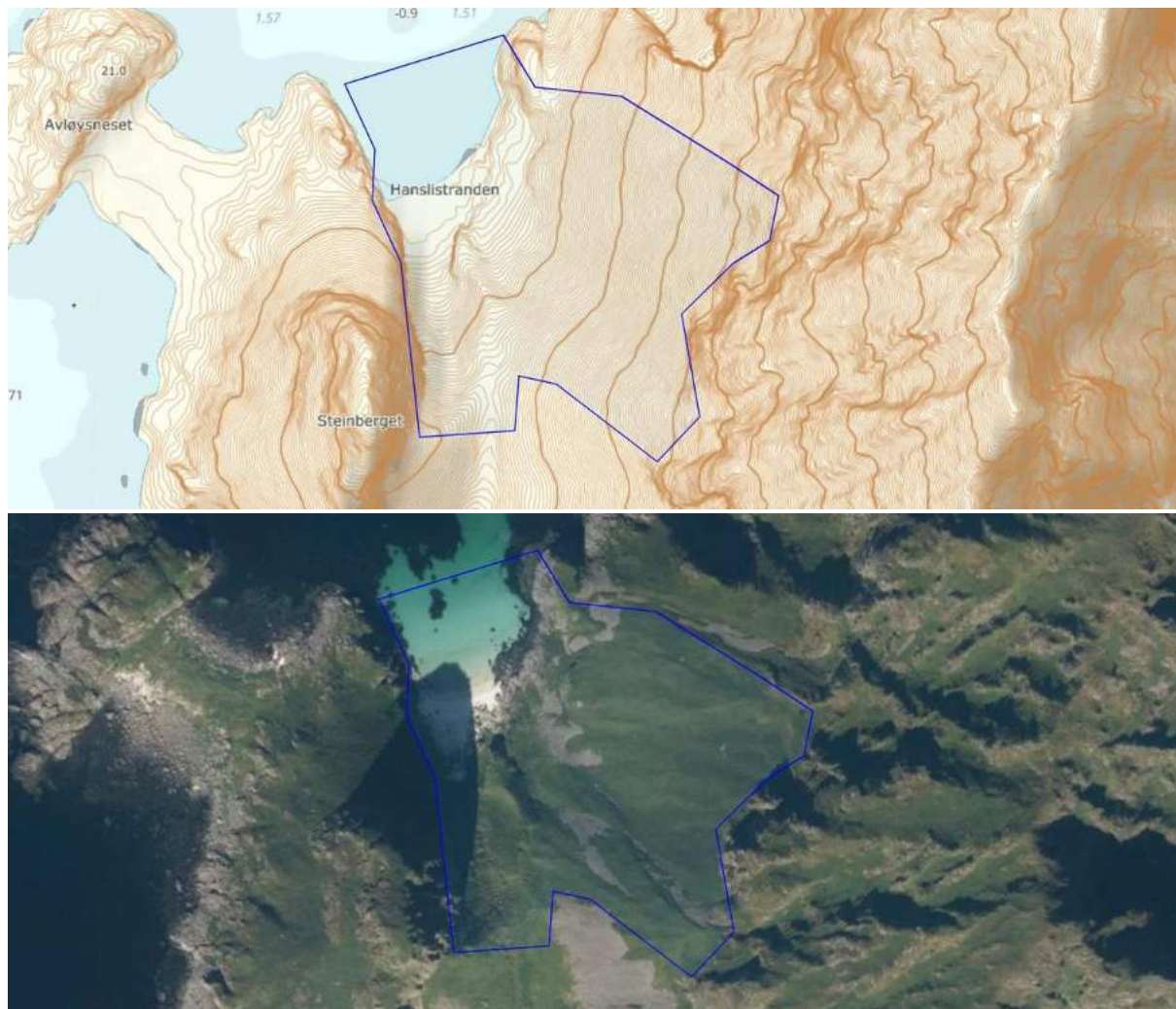

Figur 72. Litt oppe i lia mot Steinberget var det flere bestander av rødsildre og andre kravfulle arter. Her avblomstret rødsildre og det tomme skallet til krattsnegl, en landsnegl som trolig er spist av ringtrost, som det var flere kull av på Mosken.

4.1.15. Mosken – Hanslistranden

Undersøkt 14.07.2023

Denne lokaliteten ligger på nordvestsiden av øya Mosken.

Figur 73. Lokaliteten Hanslistranden avgrenset med blått polygon.

Naturtyper (NiN): T24 Driftvoll, T6 Strandberg, T12 Strandeng, T21Sanddynemark og T33 Semi-naturlig-eng

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne lokaliteten sammenfaller i stor grad med lokalitet 22 «Avløysneset II» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00046730>

Verdisetting i 2009: Lokalt viktig C

Verdisetting 2023: Høy kvalitet. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper, rødlistede arter og lokalitetens gode tilstand. Engene på sanddynemark inntil Steinberget er mindre gjengrodd og har høyere arts mangfold enn de øvrige.

Rødlistede naturtyper: T12 Strandeng (Sårbar), T21Sanddynemark (Truet) og T33 Semi-naturlig-eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Østersurt og rødsildre.

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Nokså høyt.

Beskrivelse: Av basekrevende arter som vokser i engene kan nevnes; skjørlok *Cystopteris fragilis*, lodnerublom *Draba incana*, bleiksøte *Gentianella aurea*, rødsildre, fjellsmelle *Silene acaulis*, svartstarr *Carex atrata* og fjellrapp *Poa alpina*.

Ytterst på Hanslistranden består vegetasjonen på den eksponerte og ustabile forstranden av fjærerreddik, ishavsreddik, hybridene mellom dem, strandarve, østersurt, strandstjerneblom *Stellaria crassifolia* var. *minor* og tangbalderbrå. Denne vegetasjonen går så via en bratt torvkant, brått over i en artsrik engvegetasjon på de stabiliserte sanddynene inntil Steinberget.

Denne engvegetasjonen er sammensatt av arter som; hestehavre, dunhavre, rødsvingel, gulaks, smårapp, fjellrapp, seterrapp *Poa alpigena*, hundegress, svartstarr, engfrytle *Luzula multiflora*, ryllik, hundekjeks (småplanter), ugressarve, krattmjølke *Epilobium montanum*, skogstorkenebb, tiriltunge, strandnellik, åkerminneblom, strandkjempe, bakkesoleie, knopparve *Sagina nodosa*, rosenrot, tuesildre *Saxifraga cespitosa*, rødsildre, rød jonsokblom, fjellsmelle, gullris, vendelrot, fuglevikke, etasjemose *Hylocomium splendens*, engkransmose *Rhytidiadelphus squarrosus* og klobleikmose.

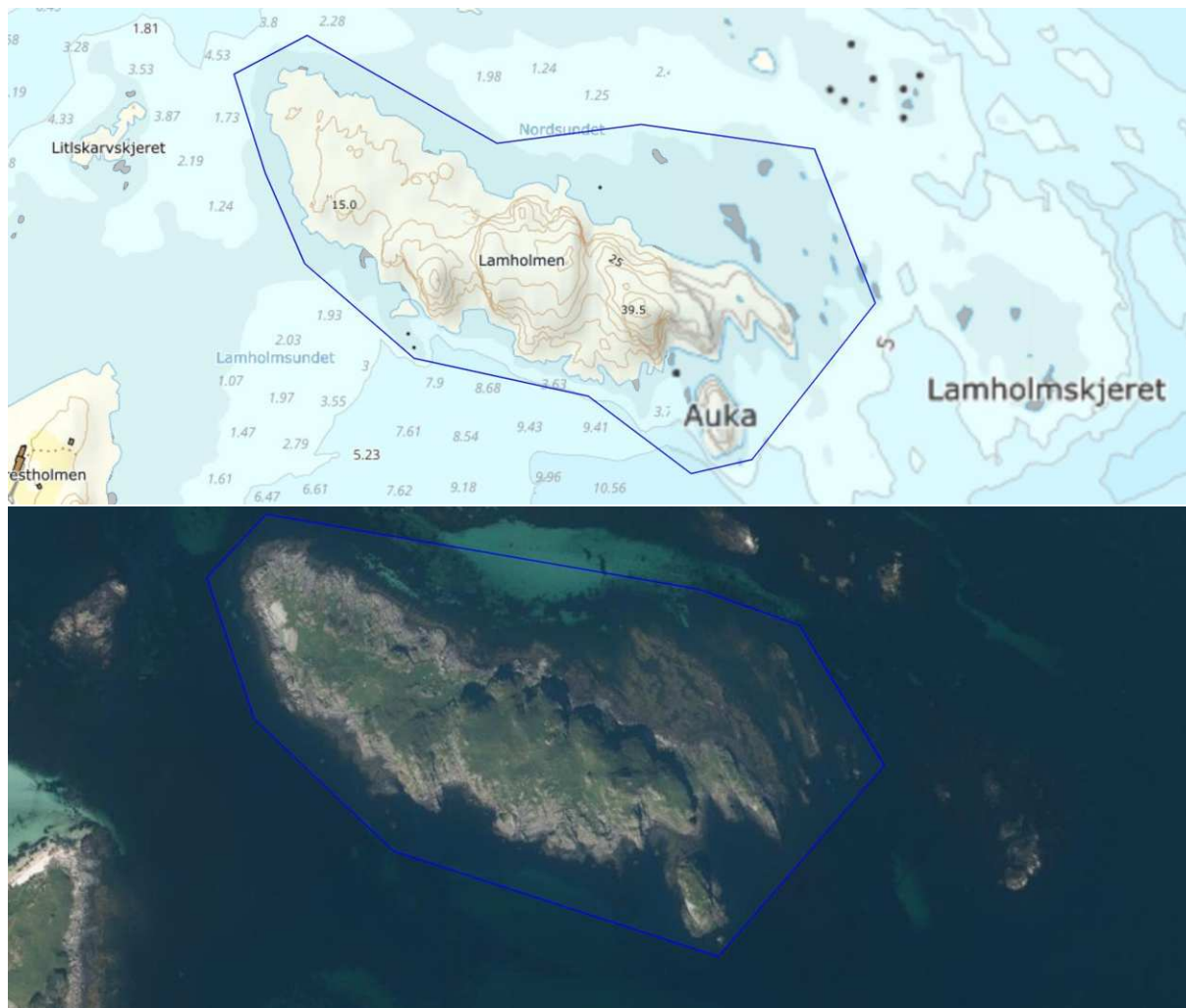

Figur 74. Lokaliteten Hanslistranden sett fra havet i nordvest. I skaret i midten av bildet inntil Steinberget, er det en nylig stabilisert flyvesanddyne.

4.1.16. Lamholmen

Undersøkt 17.07.2023

Lamholmen ligger like utenfor Nordland, på nordøstspissen av Værøy.

Figur 75. Lokaliteten Lamholmen avgrenset med blått polygon.

Naturtyper (NiN): T24 Driftvoll, T6 Strandberg, T33 Semi-naturlig-eng og T8 Fuglefjell-eng og fugletopp.

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet. Verdisettingen baserer seg på tilstedeværelsen av rødlistede naturtyper, og lokalitetens tilstand.

Rødlistede naturtyper: T33 Semi-naturlig-eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Middels.

Beskrivelse: På nordsiden av holmen, på midten, er det to middels store bestander med T24-C-2 Ettårs-driftvoller, dominert av tangmelde og bruskmelde. Ellers består det meste av holmen av svært frodig og forfalt eng som fortsatt kan føres til T33-Semi-naturlig eng. Det

var svake spor av nokså nylig sauebeite. Både strandberg og de høyeste partiene er tydelig fugle-gjødset med noen fugletopper og tilholdssted for svartbak og gråmåke særlig.

På grunn av det kuperende landskapet og dermed variasjon i økologiske faktorer, er de seminaturlige engene på Lamholmen varierte med hensyn til hvilke arter som dominerer. De viktigste artene av graminider var; engkvein, dunhavre, smyle, hundegress, sølvbunke *Deschampsia cespitosa*, rødsvingel, smårapp, slåtestarr *Carex nigra* ssp. *nigra* og stolpestarr *Carex nigra* ssp. *junceae*.

Av urter er gulflatbelg *Lathyrus pratensis*, gjeldkarve og smalkjempe indikatorarter for engtypen. Ellers fantes urter som strandnellik, blåklukke, ugressarve, strandskjørbuksurt *Cochlearia officinalis* ssp. *officinalis* (fuglegjødsling), skogstorkenebb, beitesvever *Hieracium vulgatum* agg., tepperot *Potentilla erecta*, bakkesoleie, fjelltistel *Saussurea alpina*, bitterbergknapp *Sedum acre* (fuglegjødsling), rød jonsokblom, fjellsmelle, tangbalderbrå (fuglegjødsling), vendelrot og fjellrapp.

I en liten dam vokste bekkeblom *Caltha palustris* og småvasshår *Callitriche palustris*.

Figur 76. Nordenden av Lamholmen sett mot vest.

Figur 77. Parti av Lamholmen med frodig og nokså gjengrodd semi-naturlig eng. Sett mot sørøst med Valltinden og Gullaksla i bakgrunnen.

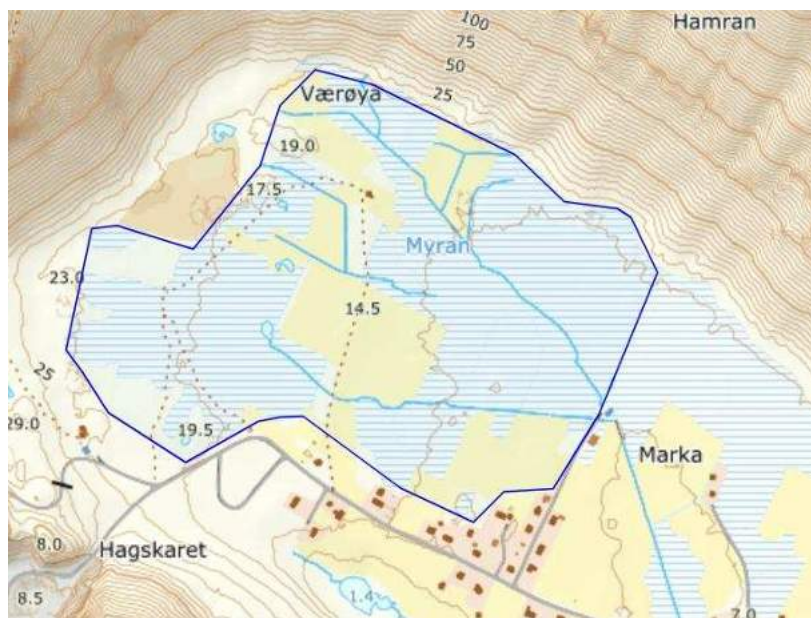
Figur 78. På nordøstsiden er det to større partier med ett-årige driftvoller med dominans av tang- og bruskmelde.

4.2. Lokalteter med myr

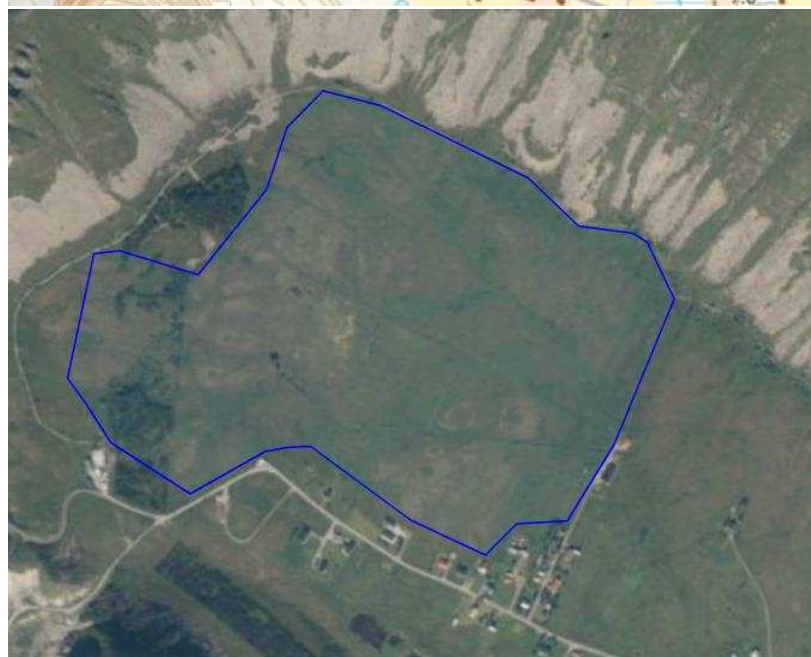
4.2.1. Sørland - Myran

Undersøkt 16.07.2023

Denne samlelokaliteten ligger ved foten av Hornet og Gjerdheia, lengst inn av de gamle slåttemyrene på Sørland.

Figur 79. Lokaliteten Myran avgrenset med blått polygon. Trolig burde avgrensningen følge turstien i vest (i venstre hjørne).

Naturtype (NiN): V9 Semi-naturlig myr, V11 Torvtak, T32 Semi-naturlig eng og T38 Treplantasje.

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet for hele lokaliteten grunnet den reduserte tilstanden. Denne skyldes opphør av skjøtsel, gjengroing og invasive fremmedarter i form av bartrær som nå frøspres inn i lokaliteten.

Det er en svært utfordrende oppgave å verdisette naturen på denne lokaliteten grunnet mosaikken i vegetasjonen og tilstanden. En nærmere undersøkelse av noen av de gamle slåttemyrene som inngår i lokaliteten kan gi høyere verdisetting til disse. Her er store arealer med gammel slåttemyr.

Rødlistede naturtyper: V9 Semi-naturlig myr (Sterkt truet) og T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmedarter: Sitkagran *Picea sitchensis* og lutzgran *Picea xutzii*, og en regionalt fremmed art som furu *Pinus sylvestris*.

Artsmangfold: Middels.

Slåttemyrene som omtales her er av typen V9-C-1 Kalkfattig semi-naturlig myr.

Slåttemyrene som har vært hevdet lengst opp mot vår tid gjenkjennes fra de hvor hevdten ligger lengre bak i tid ved å være lite tuet og ved å ha et tydelig grønnskjer sett på avstand. Dette grønnskjeret kommer fra dominansen av graminider. Myrene som har ligget brakk lenge uten slått eller som bare har vært beitet, har en tydeligere tue-struktur og brunere farge sett på avstand, grunnet større innslag av lyng.

Typisk har disse kalkfattige semi-naturlig myrene dominans av slåttestarr og smyle i feltsjiktet, duskull *Eriophorum angustifolium* i våtere partier, og eller er viktige arter engkvein, gulaks, engfrytle, torvull *Eriophorum vaginatum*, gråstarr *Carex canescens*, stjernestarr *Carex echinata*, flasketarr *Carex rostrata*, småbjørneskjegg *Trichophorum cespitosum* ssp. *cespitosum*, skrubber *Chamaeperyclymenum suesicum*, flekkmariland, myrhatt *Comarum palustre*, tepperot, gullris, skogstjerne *Trientalis europaea*, etasjemose, furumose *Pleurozium schreberii*, storbjørnemose *Polytrichum commune* og torvmoser *Sphagnum* spp. Lyng finnes, særlig blokkebær *Vaccinium uliginosum*, og også litt røsslyng *Calluna vulgaris* og fjellkrekling *Empetrum nigrum* ssp. *hermaphroditum*, men disse er ikke dominerende.

De dypeste grøftene i myrene har ofte en karakteristisk vegetasjon med kjølelvemose *Fontinalis antipyretica* og grøftesoleie *Ranunculus flammula*.

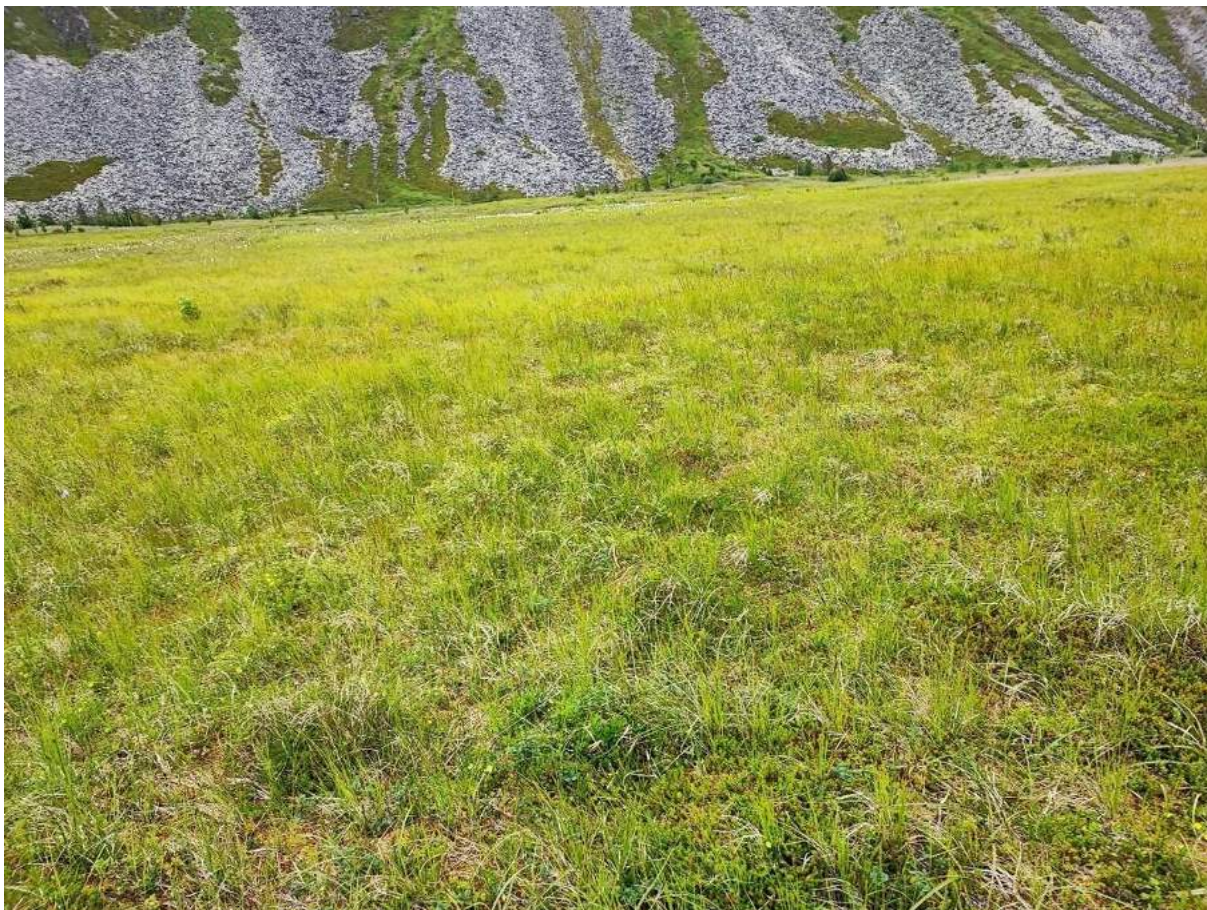
De semi-naturlige engene er oppdyrket myr, variable og under gjengroing. Vanligste dominante gress er enten smyle eller sølvbunke.

Figur 80. Lokalteten Myran sett oppe fra Heia. Utsikt mot nordøst. Lokalteten inneholder en mosaikk av gamle slåttemyrer, som dels greit lar seg identifisere som slåttemyr og dels mer har et engpreg. Lokalteten har også gamle torvtak og i vest (forgrunnen) er det utplantet både bar og løvtrær.

Figur 81. Fuktigere parti med dominans av flaskestarr, slåttestarr og duskull i feltsjiktet. Her er på bildet ellers arter som tepperot, myrhatt og harerug.

Figur 82. Tørrere parti med dominans av slåttestarr i feltsjiktet og med mye tepperot og ellers stedvis innslag av fjellkrekling og blokkebær.

4.2.2 Sørland - Marka

Undersøkt 16.07.2023

Denne samlelokaliteten ligger i tilknytning til og øst for forrige lokalitet Myra, ved foten av Gjerdheia.

Figur 83. Lokaliteten Marka avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): V9 Semi-naturlig myr, V11 Torvtak og T32 Semi-naturlig eng

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet for hele lokaliteten grunnet den reduserte tilstanden. Denne skyldes opphør av skjøtsel, gjengroing og invasive fremmedarter i form av bartrær som nå frøspret inn i lokaliteten. Det er en svært utfordrende oppgave å verdiset naturen på denne lokaliteten grunnet mosaikken i vegetasjonen og tilstanden. En nærmere undersøkelse av noen av de gamle slåttemyrene som inngår i lokaliteten kan gi høyere verdisetting til disse. Her er store arealer med gammel slåttemyr.

Rødlistede naturtyper: V9 Semi-naturlig myr (Sterkt truet) og T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmedarter: Sitkagran *Picea sitchensis* og lutzgran *Picea xlutzi*, og en regionalt fremmed art som furu *Pinus sylvestris*. I kanten av myrene ved tursstien er det plantet ut flere arter av trær og busker som enten er fremmede, regionalt fremmede eller fremmed for Værøy. Disse er fra slekter som lerk *Larix*, bjørk *Betula*, or *Alnus* og vier *Salix*. En art som bringebær *Rubus idaeus* har også «fulgt med på lasset».

Artsmangfold: Middels.

Beskrivelse: Slåttemyrene er av typen V9-C-1 Kalkfattig semi-naturlig myr og tilsvarer de som er beskrevet for forrige lokalitet.

Figur84. Lokaliteten Myra midt i bildet og sett mot nordøst oppe fra Heia.

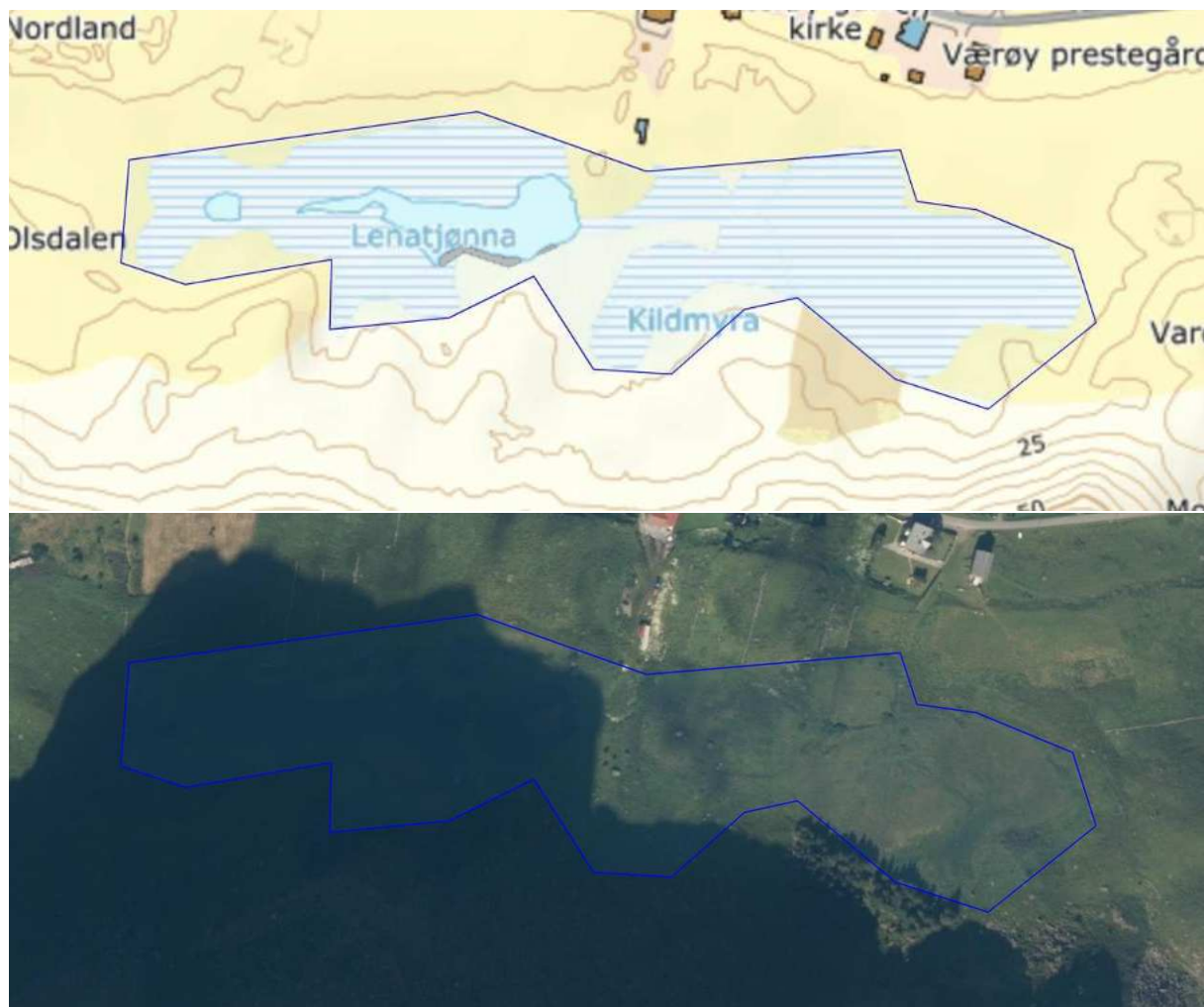

Figur 85. Gammelt og dypt torvtak i østenden av lokaliteten, sett mot sør.

4.2.3. Nordland - Kildmyra til Lenatjønna

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger på Nordland, mellom prestegården og Nordlandsaksla.

Figur 86. Lokaliteten Kildmyra til Lenatjønna avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): V9 Semi-naturlig myr, og T32 Semi-naturlig eng

Verdisetting 2023: *Lav kvalitet* grunnet lite arts mangfold og den reduserte tilstanden. Både myrene og engene er i stor grad gjengrodd med høystauder og storvokste graminider og det semi-naturlige preget er lavt, særlig for myrene. Tjernene er ikke vurdert av meg som ferskvannslokaliteter. Trolig ville disse fått verdisettingen *moderat kvalitet* grunnet tilstedeværelse av kransalger og virvelløse dyr. Disse tjernene er dekket av sumpvegetasjon med arter som flaksestarr, bukkeblad, myratt

Rødlistede naturtyper: V9 Semi-naturlig myr (Sterkt truet) og T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Ingen

Fremmedarter: Sibirbjørnekjeks.

Artsmangfold: Varierende, lavt i myrene og noe høyere i engene.

Beskrivelse: Slåttemyrene er av typen V9-C-1 Kalkfattig semi-naturlig myr og domineres av større starr og myrull. Men hevdpreget er svakt.

Figur 87. Tjernene på lokaliteten er som bildet viser helt dekket av sumpplanter som flaskestarr, bukkeblad og myrhatt. Til høyre en usedvanlig stor og grov sølvvier.

4.3. Lokalteter som er tjern

4.3.1. Sandtjønna

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger i dynelandskapet i Nordlandshagen, ved vestenden av den gamle flyplassen.

Figur 88. Lokaliteten Sandtjønna avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): L7 og L8 Innsjøbunn og L4 Helofyttsump

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne lokaliteten tilsvarer lokaliteten 16 «Sandtjønna SV» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00046744>

Verdisetting i 2009: Svært viktig A

Verdisetting 2023: *Høy verdi.* Den høye verdisettingen baserer seg i stor grad på forekomsten av islandskarse *Rorippa islandica*, og dessuten en interessant sammensetning av bunnvegetasjonen og forekomsten av virvelløse dyr i denne fiskeløse dammen. Imidlertid synes denne lokaliteten å ha gått tilbake i verdi som fuglelokalitet og i forhold til populasjonen av islandskarse.

Rødlistede naturtyper: Ingen

Rødlistede arter: Islandskarse

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Middels.

Bunnvegetasjonen har arter som kjølelvemose, vanlig kransalge *Chara globularis*, skjørkrans *Chara virgata*, trådtjernaks *Stuckenia filiformis* og tusenblad *Myriophyllum alterniflorum*.

Den delvis omkransende helofyttvegetasjonen er sammensatt av arter som flaskestarr, stolpestarr, småørkvein *Calamagrostis neglecta* og ryllsiv *Juncus articulatus*.

Ferskvannsstrendene og flomsonen rundt tjernet har arter som krypkvein, småvasshår, stolpestarr, åkersnelle *Equisetum arvense*, gåsemure, myrmaure *Galium palustre*, ryllsiv, markrapp, krypsoleie *Ranunculus repens*, grøftesoleie (inkludert hybridene med evjesoleie *Ranunculus reptans*), høymol, vassarve og kjølelvemose.

Figur 89. Sandtjønna ligger i dynelandskapet ved sørøst-enden av den gamle flyplassen.

4.3.2. Gåstjønna

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger i dynelandskapet i Nordlandshagen, ved østenden av den gamle flyplassen. Den inneholder også flere midlertidige dammer.

Figur 90. Lokaliteten Gåstjønna avgrenset med blått polygon. I tillegg til Gåstjønna inneholder den noen mindre temporære tjern.

Naturtype (NiN): L7 og L8 Innsjøbunn og L4 Helofyttsump

Tidligere undersøkelser og verdisetting: Denne lokaliteten tilsvarer lokaliteten 14 «Gåstjønna» hos Blindheim, T. m. fl. 2009: 13.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00046746>

Verdisetting i 2009: Viktig B

Verdisetting 2023: *Moderat verdi.* Verdisettingen baserer seg i stor grad på forekomsten av islandskarse *Rorippa islandica*, og forekomsten av virvelløse dyr i denne fiskeløse dammen, bl.a. ferskvannsbiller.

Imidlertid synes denne lokaliteten å ha gått tilbake i forhold til populasjonen av islandskarse. Riktignok svinger denne mye.

Rødlistede naturtyper: Ingen

Rødlistede arter: Islandskarse

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Middels.

Bunnvegetasjonen og ferskvannsstrendene er totalt dominert av kjølelvemose i store matter.

Helofyttvegetasjonen er sammensatt av arter som flaskestarr, elvesnelle *Equisetum fluviatile*, bukkeblad *Menyanthes trifoliata*, myrhatt *Comarum palustre* og grøftesoleie.

Strendene og flomsonene har arter som smårørkvein, åkersnelle, myrmaure, gåsemure, myrhatt, grøftesoleie og tette matter av kjølelvemose.

Figur 91. Gåstjønna ligger i nordøstenden av den gamle flyplassen og er dekket av vegetasjonstypen som i NiN-systemet heter helofytt-sump.

Figur 92.
Sumpvegetasjon i østkanten av tjernet med bukkeblad, grøftesoleie og elvesnelle. I bunnen er det en tett matte av kjølelvemose.

4.4. Lokalteter med berg og rasmark.

4.4.1. Skipshalsen

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger ved Skipshalsen, ved foten av Hornet i nord.

Figur 93. Lokaliteten Skipshalsen avgrenset med blått polygon.

Naturtype (NiN): T1 Nakent berg, T13 Rasmark og T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet. Verdisettingen baserer seg på forekomsten av rødlistearter, høyt artsmangfold og god tilstand. De tilgjengelige delene har vært beitelier for sau.

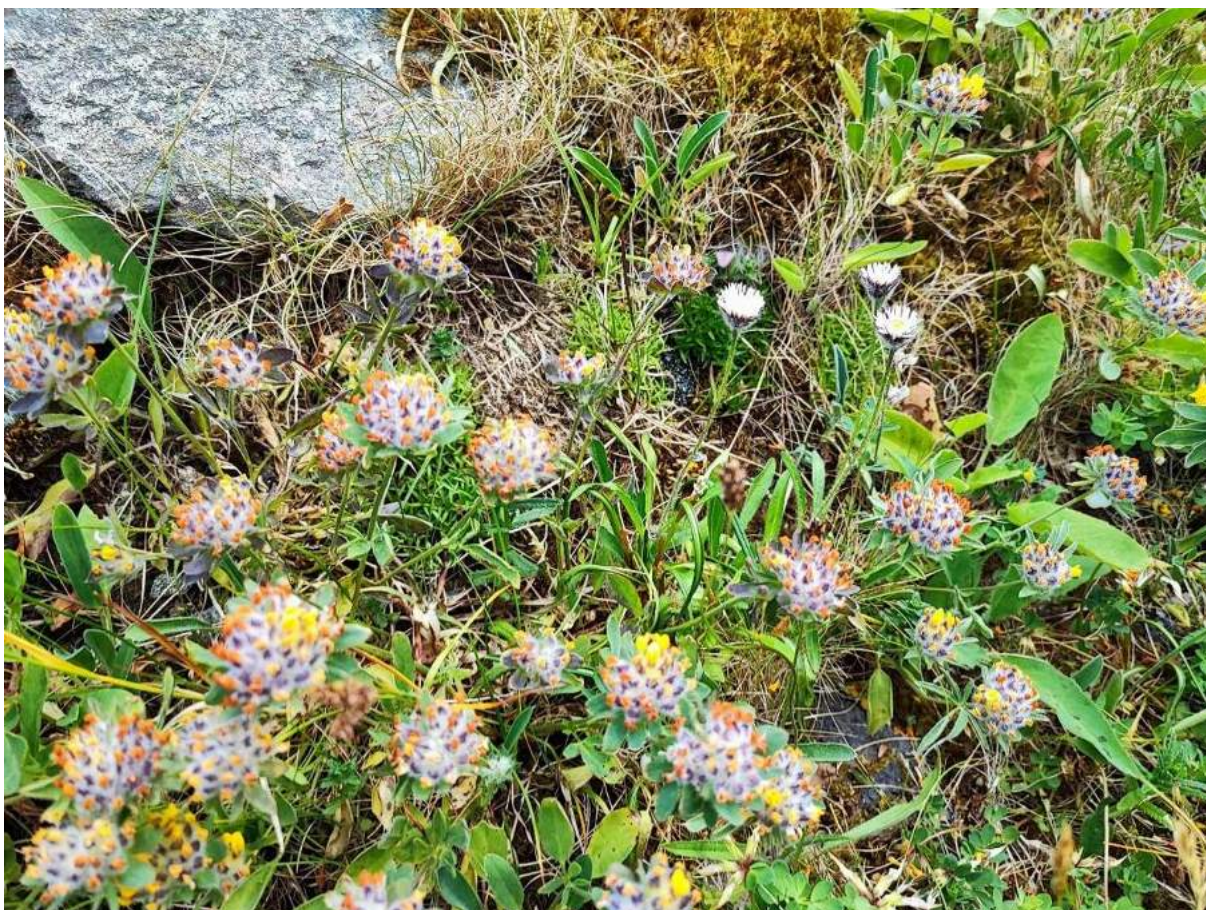
Rødlistede naturtyper: T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Fjellnøkleblom *Primula scandinavica* og rødsildre.

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Høyt

Beskrivelse: Vegetasjonen i rasmarkene og på hyller og i bergsprekker har mange basekrevende arter som; rynkevier, rødsildre, gulsildre, tuesildre, grå fjellarve *Cerastium alpinum* ssp. *alpinum*, ullarve *Cerastium alpinum* ssp. *lanatum*, fjellnøkleblom, fjellbakkestjerne *Erigeron borealis*, flekkmure *Potentilla crantzii*, fjellsmelle, fjelltistel, strandkjempe, lodnerublom, hårstarr, svartstarr, fjellrapp, marinøkkel, skjørlok og dvergjamne. I tillegg kommer basekrevende moser og lav.

Figur 94. Kalkrik tørrbakke hvor vi på bildet kan se arter som fjellrundskolm, fjellbakkestjerne, fjellsmelle, tiriltunge, beitesveve, harerug og geitsvingel.

Figur 95. Fuktig, kalkrikt berg. På bildet ser vi arter som rynkevier, tiriltunge, beitesveve, harerug, perlevintergrønn, hårstarr, tettegress, rødsildre, dvergjamne og flere.

4.4.2. Storura

Undersøkt 15.07.2023

Denne lokaliteten ligger på vestsiden av Storura, ved foten av Hornet i nord.

Figur 96. Lokaliteten Storura avgrenset med blått polygon. Denne lokaliteten kunne nok med fordel ha vært utvidet.

Naturtype (NiN): T1 Nakent berg, T13 Rasmark og T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)

Verdisetting 2023: Moderat kvalitet. Verdisettingen baserer seg på forekomsten av rødlistearter, høyt artsmangfold og god tilstand. De tilgjengelige delene har vært beitelier for sau.

Rødlistede naturtyper: T32 Semi-naturlig eng (Sårbar)

Rødlistede arter: Fjellnøkleblom *Primula scandinavica* og rødsildre.

Fremmedarter: Ingen

Artsmangfold: Høyt

Beskrivelse: Vegetasjonen i rasmarkene og på hyller og i bergsprekker har mange basekrevende arter som; rynkevier, rødsildre, gulsildre, tuesildre, grå fjellarve *Cerastium alpinum* ssp. *alpinum*, ullarve *Cerastium alpinum* ssp. *lanatum*, fjellnøkleblom, fjellbakkestjerne *Erigeron borealis*, fleckmure *Potentilla crantzii*, fjellsmelle, fjelltistel, grannmarikåpe *Alchemilla filicaulis*, strandkjempe, lodnerublom, hårstarr, svartstarr, fjellrapp, marinøkkel, skjørlok og dvergjamne. I tillegg kommer basekrevende moser og lav.

Figur 97. Stien som går forbi lokaliteten Storura. Helt i bakgrunnen Mosken og Lofotodden. Midt på bildet ser en Tussen på lokaliteten Heimretussen.

Figur 98. Typisk natur på denne lokaliteten. I denne ustabile rasmarka vokser fjellnøkleblom og rødsildre. Planten vi ser i blomst er tiriltunge.

Figur 99. En karakteristisk art i de frodige, gamle beiteliene her ved Storura er storfrytle Luzula sylvatica. Den ses midt i bildet (smale blad) omkranset av enghumleblom, skogstorkenebb, engsoleie, vendelrot, sølvbunke og andre. Storfrytle har sin nordgrense i ytre Lofoten/Vesterålen og er en indikator på sterk oseanitet i klima og vegetasjon.

5. KORT HISTORISK OVERSIKT OVER DE BOTANISKE REGISTRERINGENE PÅ VÆRØY

Tre generelle botaniske kartlegginger på 140 år

I skrivende stund har vi for Værøy tre generelle botaniske kartlegginger med tilhørende artslister vi kan sammenligne. Den første fra 1883, den andre fra 1983 og den siste er denne fra i år, 2023.

5.1. 1883 - Johan M. Norman

I juli i 1883 fikk Værøy besøk av Johannes M. Norman, datidens fremste botaniker i forhold til plantelivet i nord. Han var i løpet av et par dager innom Nordland, Breivika og Sørland. På sistnevnte sted gikk han helt opp på toppen av Håheia, av ham kalt Sørlandsheia. Totalt registrerte han 85 arter av karplanter på Værøy etter datidens artsoppfatning. Men det er egentlig de artene han ikke så noe til som er mest interessant.

Det er helt åpenbart at Værøy for 140 år siden var sterkt preget av sauebeite og utmarksslått og datidens fagfolk betegnet øya som snau. Med andre ord skogløs. Her fantes da ikke et eneste individ av bjørk eller andre skogstrær og den høyeste rogne-busken som Norman fant på øya var 30 cm høy. Dette var i lia over Breivika. Med andre ord var også rogn noe nær en sjeldenhet da.

De høyeste buskene som ble funnet av Norman utenom hager var vier, nærmere bestemt sølvvier og lappvier. Disse var de eneste artene av vier han registrerte utenom den mye lavere bleikvier og så musøre. Han nevner ikke selje.

Derimot nevner han spesielt at han fant en lappvier som var 4-5 meter høy. Dette er både problematisk og interessant på en og samme tid. Det problematiske er at lappvier ikke blir så høy. Det interessante handler om at Norman var en kompetent botaniker som neppe tok fullstendig feil. Min konklusjon er at dette lille treet trolig må ha vært hybrid mellom selje og lappvier. Med andre ord en selje med innslag av gener fra lappvier.

Ellers fant Norman noen arter som tilhører det gamle åkerbruket på Værøy og som vi nå ikke gjenfinner. Eksempelvis åkersennep *Rhaphospermum arvense* i Breivika.

5.2. 1983 - Johannes Reiersen

Selv om mange kjente botanikere hadde gjort flere gode plantefunn i mellomtiden, kommer ikke den neste generelle kartleggingen av floraen på Værøy før med lektor og botaniker, Johannes Reiersen, i 1983. Altså nøyaktig hundre år etter Norman. Reiersen besøker også Mosken, og har da med seg den ornitologisk kyndige Harald Misund som turledsager til denne ulendte øya. Dessverre rakk ikke Reiersen å publisere sine undersøkelser fra Værøy før han gikk bort.

Men Reiersen og jeg har i årenes løp utvekslet artslister og notater og jeg har også hatt adgang til feltdagbøkene hans fra Værøy. Derfor har jeg rimelig god oversikt over resultatene av de undersøkelser han gjorde i 1983. Disse gjennomførte han 02.-09.07.1983. Han botaniserte på

Nordland fra Prestholmen i øst og vestover til ca. en kilometer vest for Skipshalsen, i Breivika, på Sørland i begge vågene og vest til og med Sørlandshagen. På Sørland gikk han også opp i Rømdalen og Håheia til topps på Håen. I tillegg var han på Måstad og liene der og langs stien nordover til Eidet.

Med hans undersøkelser og funn av andre tidligere, er antallet arter/underarter av karplanter i Værøy kommune i 1983 kommet opp i 257. Av disse tidligere funnene av andre enn Reiersen må spesielt nevnes funnet av islandskarse *Rorippa islandica* i de periodiske tjernene i Nordlandshagen. Dette er en ettårig art som spres med fugl og som i Norge bare er funnet i Nordland fylke, og med sterkt svingende populasjoner. Den har derfor status som sterkt truet i Norge.

Det mest interessante funnet som Reiersen gjorde var færøymarikåpe *Alchemilla faeroënsis* i beitemark ett eller annet sted ved stien fra Nordland sørvestover mot Slettstranda. Dette var faktisk det første funnet av denne arten i Norge. Vi vet ikke nå nøyaktig hvor den ble funnet, annet enn at han skriver at det er sør for Hornet. Ut fra dagboksnotatene har han trolig ikke gått særlig langt vest for Skipshalsen før han returnerte og gikk tilbake, kanskje noe sånt som en kilometer.

Færøymarikåpe finnes bare i tre meget begrensede områder i Norge; i Suldal i Rogaland, i Sykkylven i Møre og Romsdal og så et eller annet sted her i liene vest for Skipshalsen på Værøy. Den totale utbredelsen av arten er også meget begrenset. I tillegg til de små norske populasjonene, finnes denne marikåpen bare på Færøyene og Øst-Island. I Norge er arten rødlistet med nåværende vurdering *sårbar*. Med tanke på at færøymarikåpe ikke er gjenfunnet på Værøy og har få reproduserende individer ellers synes denne rødlistevurderingen for optimistisk.

Som for Norman er det svært interessant hva Reiersen ikke fant i løpet av sin botanisering på Værøy. Som en sammenligning med årets funn og registreringer. Av særlig interesse er det å følge med på en begynnende etablering av trær og busker på Værøy som følge av opphør av slått og beite. Dette opphøret hadde skjedd gradvis, men i økende tempo i løpet av tiårene mellom andre verdenskrig og 1980-tallet da Reiersen foretok sine registreringer. I 1983 var det i praksis helt slutt på saueholdet og dermed slåtten.

I den sammenheng er det verd å merke seg at Reiersen ikke fant et eneste individ av bjørk i utmarka på Værøy, heller ikke selje. Riktignok kunne han observere selje utplantet i hager. Derimot er det nå i 1983 dukket opp et par individer av enda en art av buskformet vier på Værøy sammenlignet med det Norman fant hundre år tidligere. Dette er svartvier som han fant på Sørland. En må likevel ta det forbehold om at denne arten fantes i liene også tidligere og at det harde sauebeitet har holdt den så mye nede at den ikke ble oppdaget av Norman.

Når det gjelder Mosken er de artsfunnene som Reiersen gjorde helt sammenfallende med årets registreringer. De lokalitetene som han besøkte, er også akkurat de samme som mine. Bare med den forskjellen at han gjorde landstigning på hver enkelt lokalitet og tok en tur opp skardet over Sørsanden og opp på Fuggelheia, mens jeg gikk hele sør- og vestsiden av Mosken på langs fra Råkberget i sør og til Hanslistranden i nord.

5.3. 2023 - Andy B. Sortland

Generelt

Oppsummeringen av årets kartlegging er kort fortalt at naturen og vegetasjonen på Værøy nå sterkt preges av to-tre sammenfallende prosesser og at også arts mangfoldet av karplanter gjenspeiler disse. Samtidig hadde årets kartlegging som mål å gjøre en så grundig kartlegging av arter som den tilmålte tiden tillot. Dette ga som resultat en rekke nyregistreringer for Værøy. Om jeg ikke har talt helt feil, er det nå totalt registrert 358 arter/underarter av karplanter i kommunen

Prosessene det siktes til er;

- 1) den tiltagende gjengroingen av det gamle kulturlandskapet som følge av opphør av skjøtselen og
- 2) bevisst og tilfeldig introduksjon av fremmede arter i treplantasjer og hager som deretter sprer seg ut i naturen på egen hånd. I tillegg kommer nok nå
- 3) klimaforandringer med lengre vekstsesong og høyere sommertemperatur. Og som en fjerde prosess kan en trolig også regne med
- 4) den drastiske nedgangen i sjøfuglbestanden i fuglefjellene. Denne nedgangen påvirker det tradisjonelle samspillet mellom marine og terrestriske økosystemer på Værøy og fører til at den særegne fuglefjellsvegetasjonen med tiden vil miste mye av sitt særpreg og sin utbredelse.

Gjengroingen av kulturlandskapet

Gjengroingsprosessene er særlig negativ for den opprinnelig artsrike dynevegetasjonen i Nordlandshagen. Denne har fortsatt innslag av kalkkrevende og/eller konkurransesvake arter, men disse har nå åpenbart problemer med å holde stand nede mellom høystauder og konkurransesterke høyvokste gress-arter. Særlig på de fuktigste vokstedene har hundekjeks fullstendig overtatt kulturlandskapet her. Dette har nå tydelig gått ut over planter som orkidéer og søte-arter i slekten *Gentianella*.

Ellers er det de tre semi-naturlige vegetasjonstypene, semi-naturlig myr, semi-naturlig eng og semi-naturlig strandeng som nå etter opphør av skjøtselen mister sitt særpreg og sin status. Førstnevnte forvandles gradvis til «naturlig» myr, mens de semi-naturlige slåtte og beite-engene på Værøy og Mosken er inne i en suksesjonsprosess hvor de nå er i en fase med total dominans av hundekjeks der hvor det er fuktig nok. Delvis også mjødurt og i enkelt tilfeller brennesle. Med tiden vil disse engene nok i de fleste tilfeller ende opp som hei-vegetasjon selv om dette vil ta lang tid.

Her er det imidlertid verd å merke seg at nede i liene helt nord på Sørland, i halvsirkelen Bjørka-Rømdalen-Hamran har vegetasjonen heipreg. Også av en type som minner om kystlynghei. Her er det stedvis dominans av røsslyng og med betydelig innslag av arter som storfrytle, lyssiv, ryllsiv, blåknapp, lyngøyentrøst og grønnstarr. Denne heitypen burde undersøkes nærmere.

Fremmede arter

Som det kommer frem av det jeg har skrevet tidligere er rogn det eneste opprinnelige treslaget på Værøy om en holder seg til et tusenårs-perspektiv bakover i tid. Dette har kommunen ellers til felles med Røst.

Men nå er det ikke bare innført og utplantet fremmede treslag som sitka- og lutzgran i plantasjer, men også en hel rekke arter i slektene bjørk, or, vier, furu og lerk. Disse treslagene er plantet ut langs turstien på Sørland i tillegg til plantasjene. Dette betyr at flora og vegetasjon på Værøy i fremtiden vil bli preget av trær og busker som enten er fremmed-arter, regionalt fremmed eller i hvert fall ikke opprinnelig viltvoksende på øya.

Sitka- og lutzgran er nå begynt å frø-spre seg selv ut fra plantasjene og ut i heiene og myrene rundt. Dette fenomenet vil nok bare akselerere i fremtiden.

Det er ikke tvil om at den bjørka som nå sakte sprer seg utover og oppover i marka på Sørland kommer fra mortrær som opprinnelig er innført i nokså nyere tid. Disse plantene er undersøkt av meg og tilsvarer fjellbjørk ssp. *czerepanovii*. Også selje kan nå observeres som forvillet og det er en del vier som tilsvarer mer eller mindre god grønnvier. Denne litt variable grønnvieren kan også være innført, men det er ikke sikkert. I tillegg finnes et betydelig antall individer av brekkavier utenfor hagene på Sørland. Eksempelvis i kanten av Sjøveien og på steinfyllingene langs denne, langs turstien i marka og oppover langs Nato-veien i Rømdalen. Disse må være dels plantet og dels tilkommet med massetransport. Men i forhold til det begrensede arealet og veisystemet på Sørland er antallet «forvillede» individer av brekkavier nesten et mysterium. Eneste naturlige forklaring er en stor grad av bevisst utplanting.

Alle de andre nevnte slektene av trær som furu, lerk og or kan også i fremtiden komme til å spre seg ut i naturen fra de utplantede mortrærne. Når det gjelder or er det snakk om gråor, nærmere bestemt skoggråor *Alnus incana* ssp. *incana* som er plantet langs turstien helt i øst.

Av andre fremmede og/eller problematiske arter med skadepotensiale kan nevnes sibirbjørnekjeks på Nordland langs veien og i den brakklagte, tidligere innmarka i nærheten av prestegården. Og dessuten alaska- og ugressmjølke flere steder på fuktig, næringsrik skrotemark på Sørland. Disse er nå så veietablert at de er kommet for å bli. I tillegg er det en rekke mindre bestander av værøyslirekne rundt om på Sørland og mellom Breivika og Nordland. Det ble også oppdaget en eneste bestand av forvillet skogskjegg *Aruncus dioicus* i brakk eng innerst i Austervågen og et par individer av rynkerose *Rosa rugosa* forvillet i veikant på Sørland.

Men alle disse overnevnte problem-artene «drukner» som de fleste andre arter i de enorme bestandene av hundekjeks som har etablert seg på fuktig næringsrik jord overalt på Værøya og Mosken. På en ti-på-topp «versting-liste» for Værøy er i dag hundekjeks øverst selv om dette vil forandre seg med tiden og bli overtatt av sitka- og lutzgran.

Forandring i floraen over tid.

Som nevnt over har bevisst introduksjon av arter til nytte- og dekorasjonsformål på Værøy ført til at noen av disse har spredt seg ut i naturen og blitt en del av floraen. Noen av disse

kom med det «moderne» jordbruket allerede på 1800-tallet, slik som kløver, timotei og markrapp.

Andre arter har fulgt med nyttevekstene og hageplantene som «nissen på lasset». Her kan nok nevnes tidlige eksempler som ugress-løvetann og sibirbjørnekjeks. Nylige eksempler er de to mjølkene, alaska- og ugress-mjølke. Og kanskje også bringebær som ble funnet som ny art for Værøy av meg i år og synes å ha en sammenheng med utplantingen av trær langs turveien.

Andre arter som tilhørte det gamle åker- og jordbruket på Værøy, er ikke gjenfunnet på lang tid og trolig gått ut av floraen. Eksempler på dette er åkersennep (kun observert i 1883) og gåsefot *Asperugo procumbens* (sist funnet i 1984, da riktignok i en tangvoll).

Og så er det noen arter som trolig er så sjeldne eller anonyme at de ikke er gjenfunnet siden de ble funnet første gang. Et eksempel på det første er nok fjellhvitkurle *Pseudorchis straminea* som Reiersen fant et par-tre individer av i dynevegetasjonen på Sandhausan i Nordlandshagen i 1983. Helt vest mot Skipshalsen. Denne orkidéarten er ikke sett hverken før eller siden. Kanskje har gjengroingen ført til at arten er blitt borte og kanskje kan den gjenfinnes ved aktiv innsats. Av de anonyme som en lett går forbi må vel færøymarikåpe regnes. Den er på litt avstand svært lik fjellmarikåpe. Denne arten finnes nok fortsatt, om en sparsomt, og bør absolutt ettersøkes systematisk.

Og til slutt har vi den ettårige islandskarsen som tilfeldigvis en eller annen gang fant veien til Nordlandshagen ved fuglers hjelp. I sommer så jeg den ikke på noen av de kjente voksestedene. Riktignok lette jeg ikke etter den heller, det ble det ikke tid til, og det var ellers usedvanlig tørt da jeg besøkte lokalitetene for den. Den finnes nok fortsatt, men bør trolig overvåkes bedre enn i dag.

6. NATURTYPER

Som nevnt i innledningen følger inndelingen i naturtyper systemet i *Natur i Norge 2.0*

6.1. Rødlistede naturtyper registrert på Værøy 2023

Under feltarbeidet i juli ble de naturtypene som er listet opp nedenfor registrert på Værøy. Naturtypene og kategoriene er hentet fra *Norsk rødliste for naturtyper 2018* [Norsk rødliste for naturtyper \(artsdatabanken.no\)](https://artsdatabanken.no). Kategoriene er *Sterkt truet* (EN), *Sårbar* (VU) og *Nær truet* (NT).

Strandvoll	EN
T33 Seminaturalig strandeng	EN
T34 Kystlynghei (små arealer)	EN
V9 Seminaturalig myr	EN
Flygesanddyne (små arealer)	VU
T8 Fuglefjelleng og fugletopp	VU
T21 Sanddynemark	VU
T12 Strandeng	VU
T31 Boreal hei	VU
T32 Seminaturalig eng	VU

Sterkt kalkrike pytter, dammer og små innsjøer	VU
T3 Fjellhei, leside og tundra	NT

De fleste av disse naturtypene er registrert og kort beskrevet i forbindelse med beskrivelsene av lokalitetene i denne rapporten. Men noen ble bare hastig observert utenfor de områdene som etter avtale med kommunen ble prioritert. Dette gjelder typen *kystlynghei* som trolig finnes inne i området ved Rømdalen og lyngheien rundt. Her observerte jeg røsslynghei, med arter som grønnstarr, lyngøyentrøst, blåknapp, lyssiv og storfrytle. *Fuglefjelleng* og *fugletopp* finnes selvsagt i fuglefjellene i vest, men fugletopper ble observert på Kvalneset og Lamholmen.

Fjellhei, leside og tundra ble observert i form av fjellhei og lesideer oppe i Rømdalen og på Heia/Håheia. Heien her oppe i 400 meters høyde er meget interessant med innslag av arter en normalt regner som havstrands-planter; strandnellik, strandsmelle og strandkjempe.

7. ARTENE - OVERSIKT OG KOMMENTARER

7.1. Rødlistede karplanter på Værøy

Denne oversikten er utarbeidet ved å i tillegg til egne registreringer, innhente data fra digitale kilder og herbariedata. Kategoriene er hentet fra *Norsk rødliste for arter 2021* [Rødlista 2021 - Artsdatabanken](#) og er *Sterkt truet* (EN), *Sårbar* (VU) og *Nær truet* (NT).

Gåsefot - <i>Asperugo procumbens</i>	EN
Islandskarse - <i>Rorippa islandica</i>	EN
Færøymarikåpe - <i>Alchemilla faeroënsis</i>	VU
Smånesle - <i>Urtica urens</i>	VU
Østersurt - <i>Mertensia maritima</i>	NT
Fjellnøkleblom - <i>Primula scandinavica</i>	NT
Rødsildre - <i>Saxifraga oppositifolia</i>	NT
Bekkesildre - <i>Saxifraga rivularis</i>	NT
Sumpstjerneblom - <i>Stellaria crassifolia</i> ssp. <i>crassifolia</i>	NT

Figur 100. Bekkesildre Saxifraga rivularis er en rødlistet art som er svært sjelden på Værøy. Den er faktisk bare funnet en gang! Skal en ha sjanse til å finne denne lille «pusleplanten» må en kikke i fuktige, skyggefulle revner og sig, litt oppe i terrenget.

Her er det slik at gåsefot ikke er gjenfunnet siden 1980-tallet og kan være utgått selv om de fleste funn fra Værøy er fra tangvoll og ikke fra jordbruksmark. Den kan derfor fortsatt dukke opp. Det samme gjelder smånesle.

Islandskarse har trolig gått sterkt tilbake og ble ikke gjenfunnet av meg i år. Men her må det likevel tas et stort forbehold siden arten ikke ble spesielt ettersøkt av meg og alltid har hatt store svingninger i antall individer. Dette er normalt for en ettårig art som vokser i temporære (midlertidige) tjern.

Færøymarikåpe er innsamlet en gang på 1980-tallet av Johannes Reiersen og ble først identifisert ved undersøkelse av det innsamlede materialet i ettertid. Tiden er nå overmoden for å gjenfinne arten og voksestedet. Rødlistekategorien for denne arten er ellers trolig satt for optimistisk.

7.2. Fremmed-arter av karplanter på Værøy

Denne oversikten er utarbeidet ved å i tillegg til egne registreringer, innhente data fra digitale kilder og herbariedata. Kategoriene er hentet fra Fremmedartlista 2023 [Fremmedartlista 2023 - Artsdatabanken](#). Fremmedartlista viser hvilken økologisk risiko fremmede arter kan utgjøre for naturmangfoldet i Norge. Den er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene. Kategoriene er *Svært høy risiko* (SE), *Høy risiko* (HI), *Potensielt høy risiko* (PH) og *Lav risiko* (LO)

Skogskjegg - <i>Aruncus dioicus</i>	SE
Ugressmjølke - <i>Epilobium ciliatum</i> ssp. <i>ciliatum</i>	SE
Alaskamjølke - <i>Epilobium ciliatum</i> ssp. <i>glandulosum</i>	SE
Hagelupin - <i>Lupinus polyphyllus</i>	SE

Fagerfredløs - <i>Lysimachia punctata</i>	SE
Hageeple - <i>Malus domestica</i>	SE
Legepestrot - <i>Petasites hybridus</i>	SE
Lutzgran - <i>Picea xlutzii</i>	SE
Sitkagran - <i>Picea sitchensis</i>	SE
Bergfuru - <i>Pinus mugo</i>	SE
Parkslirekne - <i>Reynoutria japonica</i>	SE
Rynkerose - <i>Rosa rugosa</i>	SE
Honningknoppurt - <i>Cyanus montanus</i>	HI
Forvalurt - <i>Symphytum asperum</i>	HI
Tunbaldrebrå - <i>Lepidotheca suaveolens</i>	PH
Værøyslirekne - <i>Aconogonon × fennicum</i>	LO
Brekkavier - <i>Salix</i> 'Brekkavier'	LO

Mange av disse artene på denne listen er nye fra registreringene mine nå i sommer. Til hjelp for kommune og naturforvaltning tillater jeg meg kort noen kommentarer om noen av disse artene siden «trusselnivået» for naturmangfoldet på Værøy er svært forskjellig for disse artene.

Den største trusselen uten sammenligning kommer fra de innførte artene av bartrærne, sitka- og lutzgran og bergfuru. Disse sprer seg nå selv ved frø og invadere kantene av de semi-naturlige myrene i tillegg til alle typer hei. Dette inkluderer også den svært oseaniske og interessante fjellheien. Det haster svært med å hindre fortsatt spredning, og eneste permanente løsning er å fjerne plantasjene.

Figur 101. Kanten av en plantasje dominert av bergfuru *Pinus mugo*, men med innslag av flere andre arter av utplantede bar og løvtrær. Til venstre ses en bjørk med hvit stamme. Dette er plantasjen som ligger ved turstien i bunnen av Marka, øst for oppstigningen til «Nato-veien». Plantasjen lider nå av mangel på effektiv skjøtsel og er en kilde til spredning av invasive fremmed-arter ut i det verdifulle kulturlandskapet.

Figur102. Bergfuru som har spredt seg ut i røsslyng-dominert kysthei. Denne heien har innslag av arter som lynggøyentrøst, bråtestarr, storfrytle og lyssiv og fremstår dermed floristisk som kystlynghei.

De amerikanske mjølkene ugress- og alaska-mjølke er dessverre kommet for å bli. De har så stor frøproduksjon at det ikke er mulig å utrydde dem når de først er etablert. Heldigvis er de bare knyttet til fuktig næringsrik skrotemark og tilsvarende grøfter og dammer. Men de er nå helt lokalt konkurrenter til dikevasshår ved Tjuvholmen og på Kvalnes. Her har disse store mjølkeartene etablert seg på noen av voksestedene for denne vasshår-arten der den vokste på land og på grunt vann. Dikevasshår har sin nordgrense i Norge på Værøy.

En bør derfor være særlig påpasselig og ikke introdusere disse mjølke-artene til voksestedene for islandskarse i dammene i Nordlandshagen.

Figur 103. Til venstre ugressmjølke *Epilobium ciliatum* ssp. *ciliatum* i fuktig skrotemark i den dype grøfta rett vest for butikken på Sørland. Til høyre sibirbjørnekjeks *Heracleum spondylium* ssp. *sibiricum* i kanten av brakk kulturleng på Nordland. Her som ellers på Værøy og Mosken er kulturlandskapet helt gjengrodd med hundekjeks *Anthriscus sylvestris*. Nordland har flere store bestander med sibirbjørnekjeks som noen lokale ildsjeler nå heldigvis har begynt å bekjempe. Men det trengs en felles forståelse og dugnad! Mot hundekjeksen kjemper nok «selv gudene forgjeves.»

Figur 104. Fra en hage på nordøstsiden av Sørlandsvågen har store bestander av legepestrot *Petasites hybridus* spredt seg utover i det gamle kulturlandskapet. Delvis innblandet med storhjelme *Aconitum napellus*, jf. bildet til høyre. Her er det bare å brette opp armene, disse to artene kommer ikke til å stoppe sin ekspansjon. Jo lenger en venter, jo verre blir problemet. Storhjelme er ellers en svært giftig plante, inneholdende en sterk nervegift. De siste årene har også Norge opplevd spektakulære forsøk på giftmord ved bruk av denne arten. Denne bruken er bedre kjent i andre land.

Figur 105. Brekka-vier *Salix* 'Brekka-vier' med hunn-rakler fotografert i veikant på nordøstsiden av Sørlandsvågen. Totalt sett har Sørland hundrevis av individer av brekka-vier utenfor de private hagene; på steinfyllingene ved Sørlandsvågen, langs veier og turstier og også oppover langs «Nato-veien». Dette store antallet må skyldes kombinasjonen av stor vegetativ spredningsevne og at noen av individene er utplantet. Men vet vi helt skråsikkert at brekka-vier ikke kan hybridisere med hannplanter av grønnvier og grønnvier-hybrider? Sørland har svært stor morfologisk variasjon i materialet av grønnvier og mange individer er åpenbart hybrider.

Problemarter som ikke står på fremmedartlisten

Dessverre er det ikke slik at det bare er artene på fremmedartlisten som utgjør et problem for artsmangfold og lokalbefolkning på Værøy. Etter opphøret av det utstrakte saueholdet har det gamle kulturlandskapet helt grodd igjen av hundekjeks. Dette er også tilfellet på Mosken. Denne aggressive arten konkurrerer ut mindre konkurransesterke arter og er en betydelig trussel for artsmangfoldet, særlig i det verdifulle dynelandskapet på Nordland og i Nordlandshagen.

Nordland har også en betydelig utfordring med sibirbjørnekjeks som nå etter opphør av normal drift på gårdene invaderer den gamle innmarka. Det er svært viktig å hindre at denne arten sprer seg videre vestover i Nordlandshagen.

Figur 106. Steinfyllingen på østsiden av småbåthavna i bunnen av Sørlandsvågen. Disse steinfyllingene rundt vågen er menneskeskapte habitater som nå har en fascinerende skrotemarks-vegetasjon. Feltsjiktet fremstår som en lav blomstereng, totalt dominert av rødkløver, fjellrundbelg og flekkvis tiriltunge. Bestandene av fjellrundbelg utroper jeg til de største og tetteste i Norge og det med god margin. Nå har det også etablert seg et stadig tettere busk-sjikt med hovedsakelig vier og noe rogn. Vierne er i stor grad brekka-vier og svært variable grønnvier-hybrider. Her er også andre skrotemarks-arter som hagelupin (i forgrunnen på bildet), krusetistel, storhjelme og de amerikanske mjølkene ugress- og alaskamjølke.

Rundt og i kanten av de gamle slåtteomyrene på Sørland spres nå også andre introduserte arter av busker og trær seg ut i landskapet. Disse etablerer seg nå spredt og tilfeldig og greier å overleve, men står ofte som mistrivde «fugleskremsler» i de værharde forholdene. Skulle en gjøre et valg er det bedre å fjerne bartrærne og så la naturen gå sin gang i form av videre etablering av bjørk og vier som tross alt vokser naturlig på kysten vår og tilpasser seg forholdene bedre. Selv om de også er introdusert til Værøy.

7.3. OVERSIKT OVER KARPLANTENE PÅ VÆRØY – «FLORA FOR VÆRØY»

Denne oversikten er en sjekklister over karplantefloraen i kommunen utarbeidet ved å innhente data fra både lettere tilgjengelige digitale kilder og mer tungt tilgjengelige data. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter og på sistnevnte, eldre bøker i papirformat og feltdagbøkene og listene til Johannes Reiersen.

Arter som ikke finnes i noen av disse kildene, men som jeg fant under feltarbeidet på Værøy og Mosken i sommer er oppført som NY FOR VÆRØY i denne oversikten.

Det er av faglig interesse å observere at flere av de artene jeg fant som nye for kommunen er nokså store og lett å se og identifisere for en botaniker. Hvorfor disse ikke er funnet tidligere er ikke helt klart for meg. Noen er riktignok nykommere av den typen som opptrer som «ugress» på skrotemark, eller er innplantet som prydplanter og etter hvert forvillet. Men å finne arter som turt og fjellburkne som nye for Værøy var overraskende.

Ryllik - *Achillea millefolium*
Nyseryllik - *Achillea ptarmica*
Storhjelms - *Aconitum napellus*
Værøyslirekne - *Aconogonon* × *fennicum*
Skvallerkål - *Aegopodium podagraria*
Engkvein - *Agrostis capillaris*
Krypkvein - *Agrostis stolonifera*
Bergkvein - *Agrostis vinealis*
Fjellmarikåpe - *Alchemilla alpina*
Færøymarikåpe - *Alchemilla faeroënsis*
Grannmarikåpe - *Alchemilla filicaulis*
Glattmarikåpe - *Alchemilla glabra*
Kildemarikåpe - *Alchemilla glomerulans*
Nyremarikåpe - *Alchemilla murbeckiana*
Norsk marikåpe - *Alchemilla norvegica*
Engmarikåpe - *Alchemilla subcrenata*
Skarmarikåpe - *Alchemilla wickuriae*
Vill-løk - *Allium oleraceum*

Knereverumpe - *Alopecurus geniculatus*
Engreverumpe - *Alopecurus pratensis*
Hvitlyng - *Andromeda polifolia*
Kvann - *Angelica archangelica*
Sløke - *Angelica sylvestris*
Kattefot - *Antennaria dioica*
Gulaks - *Anthoxanthum odoratum*
Hundekjeks - *Anthriscus sylvestris*
Fjellrundskolm - *Anthyllis vulneraria* ssp. *lapponica*
Rypebær - *Arctous alpina*
Sandarve - *Arenaria serpyllifolia*
Fjærekoll - *Armeria maritima*
Hestehavre - *Arrhenatherum elatius*
Burot - *Artemisia vulgaris*
Skogskjegg - *Aruncus dioicus* NY FOR VÆRØY
Gåsefot - *Asperugo procumbens*
Grønnburkne - *Asplenium viride*
Fjellmjelt - *Astragalus alpinus* ssp. *alpinus*
Fjellburkne - *Athyrium distentifolium* NY FOR VÆRØY
Skogburkne - *Athyrium filix-femina*
Bruskmelde - *Atriplex glabriuscula*
Strandmelde - *Atriplex littoralis*
Skaftmelde - *Atriplex longipes* ssp. *praecox*
Tangmelde - *Atriplex prostrata*
Smyle - *Avenella flexuosa*
Dunhavre - *Avenula pubescens*
Tusenfryd - *Bellis perennis*
Fjellbjørk - *Betula pubescens* ssp. *czerepanovii* NY FOR VÆRØY
Ormerot - *Bistorta officinalis*
Harerug - *Bistorta vivipara*
Bjørnekam - *Blechnum spicant*
Marinøkkel - *Botrychium lunaria*
Ishavsreddik - *Cakile maritima* ssp. *islandica*
Fjærerreddik - *Cakile maritima* ssp. *maritima*.
Polarrørkvein - *Calamagrostis neglecta* ssp. *groenlandica*
Klovasshår - *Callitriche hamulata*
Småvasshår - *Callitriche palustris*
Dikevasshår - *Callitriche stagnalis*
Røsslyng - *Calluna vulgaris*
Bekkeblom - *Caltha palustris*
Storklokke - *Campanula latifolia*

Figur 107. Turt *Cicerbita alpina* (til venstre) og fjellburkne *Athyrium distentifolium* funnet som nye arter for Værøy, i området med steinur hvor den tradisjonelle ørnefangsten fant sted oppe i Håheia. At den lett gjenkjennelige turten ikke er funnet før på Værøy skyldes trolig at dette er en art som virkelig er favorittmaten til sau i Lofoten. Sauen simpelthen elsker den beske salat-smaken og spiser all turt den finner så fort den dukker opp om våren. Men nå er sauen borte. Fjellburkne må en derimot ha noe botaniske kunnskap for å skille fra andre større bregner som finnes på øya.

Blåklukke - *Campanula rotundifolia*

Gjetertaske - *Capsella vulgaris*

Polarkarse - *Cardamine nymanii*

Krusetistel - *Carduus crispus* NY FOR VÆRØY

Tranestarr - *Carex adelostoma*

Svartstarr - *Carex atrata*

Rabbestivstarr - *Carex bigelowii* ssp. *dacica* NY UNDERART FOR VÆRØY

Seterstarr - *Carex brunnescens*

Gråstarr - *Carex canescens*

Hårstarr - *Carex capillaris*

Grønnstarr - *Carex demissa* NY FOR VÆRØY

Stjernestarr - *Carex echinata*

Gulstarr - *Carex flava*

Nebbstarr - *Carex lepidocarpa*

Harestarr - *Carex leporina*

Dystarr - *Carex limosa* NY FOR VÆRØY

Pølstarr - *Carex mackenziei*

Buestarr - *Carex maritima*

Stolpestarr - *Carex nigra* ssp. *junceae*

Slåtestarr - *Carex nigra* ssp. *nigra*

Fjellstarr - *Carex norvegica*

Bleikstarr - *Carex pallescens*

Kornstarr - *Carex panicea*

Frynsestarr - *Carex paupercula*
 Bråtestarr - *Carex pilulifera*
 Loppstarr - *Carex pulicaris*
 Snipestarr - *Carex rariflora*
 Flaskestarr - *Carex rostrata*
 Rundstarr - *Carex rotundata*
 Fjærestarr - *Carex ×salina*
 Ishavsstarr - *Carex subspathacea*
 Beitestarr - *Carex viridula* ssp. *viridula*
 Nebbstarr - *Carex tumidicarpa*
 Slirestarr - *Carex vaginata*
 Karve - *Carum carvi*
 Kildegress - *Catabrosa aquatica*
 Grå fjellarve - *Cerastium alpinum* ssp. *alpinum*
 Ullarve - *Cerastium alpinum* ssp. *lanatum* NY FOR VÆRØY
 Ugressarve - *Cerastium fontanum*
 Geitrams - *Chamaenerion angustifolium*
 Skrubbær - *Chamaepericlymenum suecicum*
 Turt - *Cicerbita alpina* NY FOR VÆRØY
 Åkertistel - *Cirsium arvense*
 Hvitbladtistel - *Cirsium helenioides*
 Kildeskjørbuksurt - *Cochlearia officinalis* ssp. *integrifolia*
 Fjæreskjørbuksurt - *Cochlearia officinalis* ssp. *officinalis*
 Myrhatt - *Comarum palustre*
 Sumphaukeskjegg - *Crepis paludosa*
 Honningknoppurt - *Cyanus montanus*
 Skogskjørlok - *Cystopteris fragilis* var. *fragilis*
 Hundegress - *Dactylis glomerata*
 Skogmarihand - *Dactylorhiza maculata* ssp. *fuchsii*
 Flekkmarihand - *Dactylorhiza maculata* ssp. *maculata*
 Grønnkurls - *Dactylorhiza viridis*
 Deschampsia cespitosa cespitosa
 Lodnerublom - *Draba incana*
 Bergrublom - *Draba rupestris*
 Smalsoldogg - *Drosera anglica*
 Rundsoldogg - *Drosera rotundifolia*
 Broddtelg – *Dryopteris carthusiana*
 Sauetelg - *Dryopteris expansa*
 Ormetelg - *Dryopteris filix-mas*
 Fjæresauløk - *Eleocharis uniglumis*
 Kveke - *Elytrigia repens*
 Fjellkrekling - *Empetrum nigrum* ssp. *hermaphroditum*
 Kildemjølke – *Epilobium alsinifolium* NY FOR VÆRØY
 Ugressmjølke - *Epilobium ciliatum* ssp. *ciliatum* NY FOR VÆRØY
 Alaskamjølke - *Epilobium ciliatum* ssp. *glandulosum* NY FOR VÆRØY
 Setermjølke - *Epilobium hornemannii*
 Myrmjølke - *Epilobium palustre*

Figur 108. Lyssiv *Juncus effusus* (til venstre) ble funnet som ny for Værøy inne i bunnen av det store myrområdet på Sørland. Her var arten nokså vanlig i grøfter og fuktig hei og eng. Selv om den blir meterhøy tiltrekker den seg ikke oppmerksomhet fra en vanlig turgåer. Rødkløver *Trifolium pratense* er derimot en velkjent art. Imidlertid er det ikke alle som vet at den ofte kan ha helt hvite blomster slik som disse på bildet, fotografert i bunnen av Sørlandsvågen. De forveksles da ofte med hvitkløver.

Stor åkersnelle - *Equisetum arvense* ssp. *arvense*

Elvesnelle - *Equisetum fluviatile*

Myrsnelle - *Equisetum palustris*

Engsnelle - *Equisetum pratensis*

Dvergsnelle - *Equisetum scirpoides*

Skogsnelle - *Equisetum sylvatica*

Fjellbakkestjerne - *Erigeron borealis*

Duskull - *Eriophorum angustifolium*

Torvull - *Eriophorum vaginatum*

Berggull - *Erysimum virgatum*

Kjerteløyentrøst - *Euphtasia stricta* NY FOR VÆRØY

Fjelløyentrøst - *Euphrasia wettsteinii* var. *wettsteinii* NY FOR VÆRØY

Rødsvingel - *Festuca rubra*

Geitsvingel - *Festuca vivipara*

Mjødurt - *Filipendula ulmaria*

Vrangdå - *Galeopsis bifida*

Guldå - *Galeopsis speciosa*

Kvassdå - *Galeopsis tetrahit*

Klengemaure - *Galium aparine*

Hvitmaure - *Galium boreale*

Stor myrmaure - *Galium elongatum*

Myrmaure - *Galium palustre*
 Småklengemaure - *Galium spurium* spp. *vaillantii*
 Sumpmaure - *Galium uliginosum* NY FOR VÆRØY
 Snøsøte - *Gentiana nivalis*
 Bleiksøte - *Gentianella aurea*
 Bakkesøte - *Gentianella campestris* ssp. *campestris*
 Fjæresøte - *Gentianopsis detonsa*
 Skogstorkenebb - *Geranium sylvaticum*
 Enghumbleblom - *Geum rivale*
 Mannasøtgress - *Glyceria fluitans*
 Fugletelg - *Gymnocarpium dryopteris*
 Sibirbjørnekjeks - *Heracleum sphondylium* ssp. *sibiricum*
 Dagfiol - *Hesperis matronalis* NY FOR VÆRØY
 Fjellsvever - *Hieracium alpinum* agg.
 Dovresvever - *Hieracium dovreense* agg.
 Skogsvever - *Hieracium murorum* agg.
 Salatsvever - *Hieracium prenanthoides* agg.
 Bergsvever - *Hieracium schmidtii* agg. –
 Skjermseve - *Hieracium umbellatum*
 Beitesvever - *Hieracium vulgatum* agg.
 Marigress - *Hierochloë odorata*
 Hesterumpe - *Hippuris vulgaris*
 Strandarve - *Honckenya peploides*
 Lusegress - *Huperzia selago*
 Sverdlilje - *Iris pseudacorus*
 Skogsiv - *Juncus alpinoarticulatus*
 Ryllsiv - *Juncus articulatus*
 Sandsiv - *Juncus balticus*
 Paddesiv - *Juncus bufonius*
 Lyssiv - *Juncus effusus* NY FOR VÆRØY
 Trådsiv - *Juncus filiformis*
 Sørlig saltsiv - *Juncus gerardii* ssp. *gerardii*
 Froskesiv - *Juncus ranarius*
 Rabbesiv - *Juncus trifidus*
 Fjelleiner - *Juniperus communis* ssp. *nana*
 Greplyng - *Kalmia procumbens*
 Rødtvetann - *Lamium purpureum*
 Gulflatbelg - *Lathyrus pratensis*
 Tunbalderbrå - *Lepidotheca suaveolens*
 Prestekrage – *Leucanthemum vulgare* NY FOR VÆRØY

Figur 109. Stivstarr *Carex bigelowii* har lenge vært kjent fra Værøy. Nå er stivstarren som her er fotografert oppe på toppen av den forblåste Håen/Håheia nærmere bestemt til underarten rabbestivstarr ssp. *dacica*. Her er den et dominerende innslag i den lavalpine fjellheien som på Værøy er svært oseanisk og nesten makeløs i nasjonal sammenheng. Jeg tenker da på artssammensetningen med fast innslag av arter som strandnellik, strandkjempe og strandsmelle i fjellhei sammen med velkjente fjellplanter som musøre og greplyng. Riktignok bare i en høyde av 400 m. o. h., men med udiskutabelt alpin vegetasjon

Strandkjeks - *Ligusticum scoticum*
 Linnea - *Linnaea borealis*
 Vill-lin - *Linum catharticum*
 Raigress - *Lolium multiflorum*
 Tiriltunge - *Lotus corniculatus*
 Hagelupin - *Lupinus polyphyllus*
 Engfrytle - *Luzula multiflora* ssp. *multiflora*
 Hårfrytle - *Luzula pilosa*
 Aksfrytle - *Luzula spicata*
 Storfrytle - *Luzula sylvatica*
 Skogstjerne - *Lysimachia europaea*
 Strandkryp - *Lysimachia maritima*
 Fagerfredløs - *Lysimachia punctata*
 Hageeple - *Malus domestica* NY FOR VÆRØY
 Stormarimjelle - *Melampyrum pratensis*
 Småmarimjelle - *Melampyrum sylvaticum*
 Bukkeblad - *Menyanthes trifoliata*
 Østersurt - *Mertensia maritima*

Snøsildre - *Micranthes nivalis*
 Stjernesildre - *Micranthes stellaris*
 Blåtopp - *Molinia caerulea*
 Kildeurt - *Montia fontana*
 Åkermineblom - *Myosotis arvensis*
 Engmineblom - *Myosotis scorpioides*
 Tusenblod - *Myriophyllum alterniflorum*
 Finnskjegg - *Nardus stricta*
 Rome - *Narthecium ossifragum*
 Småttveblad - *Neottia cordata*
 Stortveblad - *Neottia ovata*
 Gjøkesyre - *Oxalis acetosella*
 Fjellsyre - *Oxyria digyna*
 Jåblom - *Parnassia palustris*
 Legepestrot - *Petasites hybridus*
 Strandør - *Phalaris arundinacea* NY FOR VÆRØY
 Hengeving - *Phegopteris connectilis*
 Timotei - *Phleum pratense*
 Lutzgran - *Picea xlutzi* NY FOR VÆRØY
 Sitkagran - *Picea sitchensis* NY FOR VÆRØY
 Gjeldkarve - *Pimpinella saxifraga*
 Tettegress - *Pinguicula vulgaris*
 Bergfuru - *Pinus mugo* NY FOR VÆRØY
 Smalkjempe - *Plantago lanceolata*
 Groblad - *Plantago major*
 Stor strandkjempe - *Plantago maritima* ssp. *maritima*
 Frøfjellrapp - *Poa alpina* ssp. *alpina*
 Knoppfjellrapp - *Poa alpina* ssp. *vivipara*
 Seterrapp - *Poa alpigena*
 Tunrapp - *Poa annua*
 Blårapp - *Poa glauca*
 Smårapp - *Poa humilis*
 Lundrapp - *Poa nemoralis*
 Markrapp - *Poa trivialis*
 Fjellflokk - *Polemonium caeruleum*
 Greintungras - *Polygonum aviculare*
 Norsk sandslirekne - *Polygonum norvegicum*
 Sisselrot - *Polypodium vulgare*
 Rusttjernaks - *Potamogeton alpinus*
 Småttjernaks - *Potamogeton berhtoldii*
 Trådtjernaks - *Potamogeton filiformis*
 Tjernaks - *Potamogeton natans*
 Gåsemure - *Potentilla anserina* ssp. *anserina*
 Sølvmore - *Potentilla argentea*
 Flekkmore - *Potentilla crantzii*
 Tepperot - *Potentilla erecta*
 Fjellnøkleblom - *Primula scandinavica*

Blåkoll - *Prunella vulgaris*
 Fjellhvitkurle - *Pseudorchis straminea*
 Taresaltgress - *Puccinellia capillaris*
 Fjæresaltgress - *Puccinellia maritima*
 Perlevintergrønn - *Pyrola minor*
 Engsoleie - *Ranunculus acris* ssp. *acris*
 Nyresoleie - *Ranunculus auricomus*
 Grøftesoleie - *Ranunculus flammula*
 Setersoleie - *Ranunculus hyperboreus* ssp. *hyperboreus*
 Krypsoleie - *Ranunculus repens*
 Kystsoleie - *Ranunculus subborealis* ssp. *villosus*
 Parkslirekne - *Reynoutria japonica*
 Fjellkall - *Rhinanthus minor* ssp. *groenlandicus*
 Slåttekall - *Rhinanthus minor* ssp. *minor*
 Rosenrot - *Rhodiola rosea*
 Islandskarse - *Rorippa islandica*
 Rynkerose - *Rosa rugosa*
 Bustnype - *Rosa villosa*
 Kjøttnype - *Rosa vosagiaca*
 Molte - *Rubus chamaemorus*
 Bringebær – *Rubus idaeus*
 Teiebær - *Rubus saxatilis*
 Engsyre - *Rumex acetosa* ssp. *acetosa*
 Småsyre - *Rumex acetosella* ssp. *acetosella*
 Krushøymol - *Rumex crispus*
 Høymol - *Rumex longifolius*
 Knopparve - *Sagina nodosa*
 Tunarve - *Sagina procumbens*
 Salturt - *Salicornia europaea*
 Brekkavier – *Salix* ‘Brekkevier’ NY FOR VÆRØY
 Skogselje - *Salix caprea* ssp. *caprea*
 Sølvvier - *Salix glauca* ssp. *glauca*
 Fjellbleikvier - *Salix hastata* ssp. *hastata*
 Musøre - *Salix herbacea*
 Lappvier - *Salix lapponum*
 Svartvier - *Salix myrsinifolia* ssp. *myrsinifolia*
 Grønnvier - *Salix phylicifolia*
 Rynkevier - *Salix reticulata*
 Fjelltistel - *Saussurea alpina*
 Gulsildre - *Saxifraga aizoides*
 Tuesildre - *Saxifraga cespitosa*
 Rødsildre - *Saxifraga oppositifolia*
 Bekkesildre - *Saxifraga rivularis*
 Fjelltistel - *Saussurea alpina*
 Bakkefølblom - *Scorzoneroideae autumnalis* var. *autumnalis*
 Bitterbergknapp - *Sedum acre*
 Småbergknapp - *Sedum annuum*

Dvergjamne - *Selaginella selaginoides*
 Åkersvineblom - *Senecio vulgaris*
 Fjellsmelle - *Silene acaulis*
 Rød jonsokblom - *Silene dioica*
 Strandsmelle - *Silene uniflora* ssp. *uniflora*
 Åkersennep - *Sinapsis arvensis*
 Fjellgullris - *Solidago virgaurea* ssp. *lapponica* NY FOR VÆRØY
 Skoggullris - *Solidago virgaurea* ssp. *virgaurea*
 Kjerteldylle - *Soncus arvensis* ssp. *arvensis*
 Skogrogn - *Sorbus aucuparia* ssp. *aucuparia*
 Flotgress - *Sparganium angustifolium*
 Småpiggnopp - *Sparganium natans*
 Saltbendel - *Spergularia salina*
 Strandstjerneblom - *Stellaria crassifolia* var. *minor*
 Sumpstjerneblom - *Stellaria crassifolia* var. *crassifolia*
 Gresstjerneblom - *Stellaria graminea* NY FOR VÆRØY
 Vassarve - *Stellaria media*
 Skogstjerneblom - *Stellaria nemorum*
 Trådtjernaks - *Stuckenia filiformis*
 Blåknapp - *Succisa pratensis*
 Forvalurt - *Symphytum asperum*
 Reinfann - *Tanacetum vulgare*
 Fjell-løvetenner - *Taraxacum croceum*
 Ugressløvetenner - *Taraxacum officinale* agg.
 Fjellfrøstjerne - *Thalictrum alpinum*
 Sveltull - *Trichophorum alpinum*
 Småbjørneskjegg - *Trichophorum cespitosum* ssp. *cespitosum*
 Rødkløver - *Trifolium pratense*
 Hvitkløver - *Trifolium repens*
 Fjæresauløk - *Triglochin maritima* NY FOR VÆRØY
 Myrsauløk - *Triglochin palustris*
 Ugressbalderbrå - *Tripleurospermum inodorum*
 Strandbalderbrå - *Tripleurospermum maritima*
 Strandstjerne - *Tripolium pannonicum* ssp. *tripolium*
 Hestehov - *Tussilago farfara* NY FOR VÆRØY
 Brennesle - *Urtica dioica*
 Smånesle - *Urtica urens*
 Blåbær - *Vaccinium myrtillus*
 Blokkebær - *Vaccinium uliginosum*
 Tyttebær - *Vaccinium vitis-idaea*
 Vendelrot - *Valeriana sambucifolia*
 Snauveronika - *Veronica serpyllifolia*
 Bergveronika - *Veronica fruticans*
 Legeveronika - *Veronica officinalis*
 Veikveronika - *Veronica scutellata*
 Fuglevikke - *Vicia cracca*
 Gjerdevikke - *Vicia sepium*

Fjellfiol - *Viola biflora*
Engfiol - *Viola canina* ssp. *canina* NY FOR VÆRØY
Myrfiol - *Viola palustris*
Skogfiol - *Viola riviniana*
Stemorsblom - *Viola tricolor*
Fjelltjæreblom - *Viscaria alpina*

Arter som mangler dokumentasjon

Prakthjelm - *Aconitum xcammarum*. Rapportene fra Værøy dreier seg trolig om storhjelm, selv om prakthjelm ikke kan utelukkes.

Klubbestarr - *Carex buxbaumii* – en observasjon fra 2016 (Artsobservasjoner), men dokumentasjon mangler. Trolig en forveksling med tranestarr, da klubbestarr mangler ellers i Lofoten.

Tromsøpalme - *Heracleum persicum* – en observasjon fra 2018 (Artsobservasjoner), men dokumentasjon mangler. Arten ble uten hell ettersøkt på det rapporterte voksestedet og synes nå å være en forveksling med sibirbjørnekjeks.

Engrapp - *Poa pratensis* – en observasjon i utmark fra 2016 (Artsobservasjoner), men dokumentasjon mangler. Arten kan finnes på veikanter eller skrotemark, men denne observasjonen fra 2016 er trolig små- eller seterrapp.

7.4. OVERSIKT OVER MOSER PÅ VÆRØY

Denne oversikten er en sjekklister over moser i kommunen utarbeidet ved i tillegg til egne undersøkelser, å innhente data fra både lettere tilgjengelige digitale kilder og mer tungt tilgjengelige data. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter og på sistnevnte, eldre bøker i papirformat.

Det understrekes her at listen langt fra er utfyllende. Mosefloraen på Værøy er dårlig undersøkt. Det er ellers ikke skilt mellom blad- og levermoser.

Trådkrypmose - *Amblystegium serpens* var. *juratzkanum*
Bergsotmose - *Andreaea rupestris*
Ryemose - *Antitrichia curtipendula*
Myrfiltmose - *Aulacomnium palustre*
Grynskjeggmose - *Barbilophozia hatcheri*
Gåsefotskjeggmose - *Barbilophozia lycopodioides*
Stivkulemose - *Bartramia ithyphylla*
Sumplundmose - *Brachythecium rivulare*
Sumpbroddmose - *Calliergonella cuspidate*
Palmemose - *Climacium dendroides*
Sumpkrokodillemose - *Conocephalum conicum*
Fleinljàmose - *Dicranodontium denudatum*
Såtesigd - *Dicranum elongatum*
Blanksigd - *Dicranum majus*
Ribbesigd - *Dicranum scoparium*

Figur 110. Kjølelvemose *Fontinalis antipyretica* er den største og vanligste av ferskvannsmosene på Værøy. Den er vegetasjonsdannende i dype grøfter og i tjernene i Nordlandshagen. Her fotografert i en dyp grøft i myrlandskapet i Myran/Marka på Sørland.

- Stripefoldmose - *Diplophyllum albicans*
- Vingemose - *Douinia ovata*
- Stivlommemose - *Fissidens osmundoides*
- Kjølelvemose - *Fontinalis antipyretica*
- Blygglefsemose - *Fuscocephaloziopsis leucantha*
- Strifauskmose - *Herzogiella striatella*
- Krypsilkmose - *Homalothecium sericeum*
- Storkransmose - *Hylocomiadelphus triquetrus*
- Heiflette - *Hypnum jutlandicum*
- Skåreblankmose - *Isopterygiopsis pulchella*
- Sprikemoldmose - *Kindbergia praelonga*
- Røysraspmose - *Lescurea patens*
- Faksbustehette - *Lewinskya rupestris*
- Vedflik - *Lophozia guttulata*
- Hornflik - *Lophozia longidens*
- Kysttornemose - *Mnium hornum*
- Teppekildemose - *Philonotis fontana*

Sumpfagermose - *Plagiomnium ellipticum*
Piggeknopegullhette - *Plenogemma phyllantha*
Vegkrukkemose - *Pogonatum urnigerum*
Fjellbinnemose - *Polytrichastrum alpinum*
Einerbjørnemose - *Polytrichum juniperinum*
Heigråmose - *Racomitrium lanuginosum*
Bergurnemose - *Rhabdoweisia fugax*
Kystkransmose - *Rhytidiadelphus loreus*
Aurtvebladmose - *Scapania curta*
Bekketvebladmose - *Scapania undulata* NY FOR VÆRØY
Fjordblomstermose - *Schistidium maritimum* var. *piliferum*
Rødmakkmose - *Scorpidium revolvens*
Stivtorvmose - *Sphagnum compactum* NY FOR VÆRØY
Spriketorvmose - *Sphagnum squarrosum*
Heitorvmose - *Sphagnum strictum* NY FOR VÆRØY
Kroktorvmose - *Sphagnum subsecundum*
Steingullhette - *Ulota hutchinsiae*
Vassklomose - *Warnstorfia fluitans* NY FOR VÆRØY

7.5. OVERSIKT OVER LAV PÅ VÆRØY

Denne oversikten er en sjekklister over lav i kommunen utarbeidet ved i tillegg til egne undersøkelser, å innhente data fra både lettere tilgjengelige digitale kilder og mer tungt tilgjengelige data. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter og på sistnevnte, eldre bøker i papirformat. Arter som ble funnet som nye for kommunen under feltarbeidet i sommer er merket med NY FOR VÆRØY.

Det understrekes her at listen langt fra er utfyllende. Lavfloraen på Værøy er dårlig undersøkt.

Jervskjegg - *Alectoria nigricans*
Gubbeskjegg - *Alectoria sarmentosa*
Allélav - *Anaptychia ciliaris*
Svaberglav - *Anaptychia runcinate* NY FOR VÆRØY
Aspicilia nordlandica UAVKLART SYSTEMATISK
Vårknopplav - *Biatora vernalis*
Kanellav - *Brigantiaea fuscolutea*
Flokeskjegg - *Bryoria fuscescens*
Groptagg - *Cetraria aculeata*
Busktagg - *Cetraria muricata*
Lys reinlav - *Cladonia arbuscula*
Glattrødbeger - *Cladonia borealis*
Bleikbeger - *Cladonia carneola*
Etasjepolster - *Cladonia cervicornis*
Pulverbrunbeger - *Cladonia chlorophaea*
Gaffelreinlav - *Cladonia ciliata*

Grynørdbeger - *Cladonia coccifera*
Stubbesyl - *Cladonia coniocraea*
Gaffellav - *Cladonia furcata*
Syllav - *Cladonia gracilis*
Svartfotlav - *Cladonia phyllophora*
Kystreinlav - *Cladonia portentosa* NY FOR VÆRØY
Kornbrunbeger - *Cladonia pyxidata*
Piggbeger - *Cladonia ramulosa*
Grå reinlav - *Cladonia rangiferina*
Tuegaffel - *Cladonia rangiformis*
Gryngaffel - *Cladonia scabriuscula*
Fnaslav - *Cladonia squamosa*
Kystpute - *Cladonia subcervicornis*
Hornlav - *Cladonia subulate*
Collemopsidium sublitorale
Jordglye - *Enchylium tenax*
Marebek - *Hydropunctaria maura* NY FOR VÆRØY
Moseskjell - *Massalongia carnosa*
Myriospora smaragdula
Kystvrenge - *Nephroma laevigatum*
Grynvrenge - *Nephroma parile*
Fjellkorkje - *Ochrolechia frigida*
Fargekorkje - *Ochrolechia tartarea*
Brun farvelav - *Parmelia omphalodes*
Stor lindelav - *Parmelina tiliacea*
Kystgrønnever - *Peltigera britannica*
Bikkjenever - *Peltigera canina*
Sildrenever - *Peltigera scabrosella*
Skrukkelav - *Platismatia norvegica*
Grynmessinglav - *Polycauliona candelaria*

Figur 111. Kystreinlav *Cladonia portentosa* fotografert i sterkt vindeksponert og oseanisk hei i Sørlandshagen. Denne arten forveksles lett med lys reinlav og dette er første gang arten er dokumentert fra Værøy. Den ble innsamlet og materialet befinner seg nå i samlingen til universitets-museet i Tromsø.

Protoparmeliopsis achariana

Murkantlav - Protoparmeliopsis muralis NY FOR VÆRØY

Klipperagg - Ramalina siliquosa

Steinragg - Ramalina subfarinacea

Flishinnelav - Scytinium lichenoides

Koøyelav - Tepromela atra NY FOR VÆRØY

Vardelav - Umbilicaria arctica

7.5.1. Rødlistete og sjeldne arter av lav

En av lavartene på Værøy er rødlistet. Dette er gubbeskjegg *Alectoria sarmentosa* som tilhører kategorien *Nært truet* (NT). Den vokser i den forblåste fjellheia oppe på Håheia.

En annen art *Aspicilia nordlandica* er innsamlet en gang på strandberg nedenfor Gullaksla, i 1922. Denne er en skorpelav som har en uavklart systematisk stilling og innsamlingen fra Værøy er faktisk den eneste i Norge. Arten finnes ellers i Nord-Amerika, på Stillehavskysten.

7.6. OVERSIKT OVER ALGER PÅ VÆRØY

Denne oversikten er en begynnelse på en sjekklister over makro-alger (store alger) i kommunen. Den er utarbeidet ved i tillegg til egne observasjoner, å innhente data fra både lettere tilgjengelige digitale kilder og mer tungt tilgjengelige data. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter og på sistnevnte, eldre bøker i papirformat. Arter som ble funnet som nye for kommunen under feltarbeidet i sommer er merket med NY FOR VÆRØY. Som det kommer frem av listen manglet kommunen data for det mest elementære.

Det understrekes her at listen fortsatt er ytterst mangelfull. Algefloraen på Værøy er ikke undersøkt. Det er ellers ikke skilt mellom de forskjellige algetypene i listen, eksempelvis rød-, brun- og grønnalger.

Stor grønneddott - *Acrosiphonia arcta* NY FOR VÆRØY
Butare - *Alaria esculenta* NY FOR VÆRØY
Grisetang - *Ascophyllum nodosum*
Vanlig rekeklo – *Ceramium virgatum* NY FOR VÆRØY
Vanlig kransalge - *Chara globularis*
Skjørkrans - *Chara virgata*
Krusflik - *Chondrus crispus* NY FOR VÆRØY
Martaum - *Chorda filum* NY FOR VÆRØY
Krasing - *Corallina officinalis* NY FOR VÆRØY
Vanlig grønneddusk - *Cladophora rupestris* NY FOR VÆRØY
Fiskeløk - *Cystoclonium purpureum* NY FOR VÆRØY
Vanlig kjerringhår - *Desmarestia aculeata* NY FOR VÆRØY
Gjelvtang - *Fucus evanescens* NY FOR VÆRØY
Sagtang - *Fucus serratus* NY FOR VÆRØY
Spiraltang (Kaurtang) - *Fucus spiralis* NY FOR VÆRØY
Blæretang - *Fucus vesiculosus* NY FOR VÆRØY
Svartkløft - *Furcellaria lumbricalis* NY FOR VÆRØY
Skolmetang - *Halidrys siliquosa* NY FOR VÆRØY
Fjæreblood - *Hildenbrandia rubra* NY FOR VÆRØY
Knapptang - *Himanthalia elongata* NY FOR VÆRØY
Fingertare - *Laminaria digitata* NY FOR VÆRØY
Stortare - *Laminaria hyperborea* NY FOR VÆRØY
Lithophyllum orbiculatum
Vortrugl - *Lithothamnion glaciale* NY FOR VÆRØY
Vorteflik - *Mastocarpus stellatus* NY FOR VÆRØY
Tannskåring - *Odontothalia dentata* NY FOR VÆRØY
Søl - *Palmaria palmata* NY FOR VÆRØY
Sauetang - *Pelvetia canaliculata*
Eikeving - *Phycodrys rubens* NY FOR VÆRØY
Buttgreinert mergel - *Phymatolithon calcareum*
Sletttrugl - *Phymatolithon lenormandii* NY FOR VÆRØY
Vanlig fjærehinne - *Porphyra umbilicaris* NY FOR VÆRØY
Måsegrønnske - *Prasiola stipitata* NY FOR VÆRØY
Draugfjær - *Ptilota gunneri* NY FOR VÆRØY

Perlesli - *Pylaiella littoralis*

Rødkluft - *Polyides rotunda* NY FOR VÆRØY

Sukkertare - *Saccarina latissima* NY FOR VÆRØY

Tarmgrønske - *Ulva intestinalis* NY FOR VÆRØY

Havsalat - *Ulva lactuca* NY FOR VÆRØY

Grisetangdokke - *Vertebrata lanosa* NY FOR VÆRØY

Figur 112. Fiskeløk *Cystoclonium purpureum* ble funnet som ny for Værøy utenfor stranda i Sørlandshagen

7.6.1. Rødlistet alge

En art av kalkalge-gruppen rugl er rødlistet. Det gjelder arten buttgreinet mergel *Phymatolithon calcareum*, som er innsamlet på 1980-tallet. Denne har kategorien *Sårbar* (VU). Det innsamlede materialet fra Værøy befinner seg i en utenlandsk samling og jeg er usikker på om den norske ekspertgruppen eller andre har undersøkt dette materialet nærmere. Arten er ikke med sikkerhet funnet i landsdelen og det kreves genetiske analyser for å være sikker på art. Det hefter derfor usikkerhet rundt funnet fra Værøy.

7.7. OVERSIKT OVER SOPP PÅ VÆRØY

Denne oversikten er en begynnelse på en sjekkliste over sopp i kommunen. Den er utarbeidet ved i tillegg til egne undersøkelser, å innhente data fra både lettere tilgjengelige digitale kilder og mer tungt tilgjengelige data. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter og på sistnevnte, eldre bøker i papirformat. Som det fremkommer av listen mangler kommunen data for det mest elementære.

Det understrekes her at listen fortsatt er ytterst mangelfull. Organisme-gruppen sopp på Værøy er ikke undersøkt.

Jordnavlesopp - *Arrhenia rustica*
Stor eggrøyksopp - *Bovista nigrescens*
Ciborinia ciborium
Snøhvit blekksopp - *Coprinopsis nivea*
Matblekksopp - *Coprinus comatus*
Tåresopp - *Dacrymyces stillatus*
Rottåre - *Ditiola radicata*
Kjempemeldugg - *Erysiphe sordida*
Vendelrotmeldugg - *Erysiphe valerianae*
Rubladmeldugg - *Golovinomyces cynoglossi*
Stor kjeglevokssopp - *Hygrocybe conica*
Kantarellnavlesopp - *Lichenomphalia alpina*
Lavnavlesopp - *Lichenomphalia hudsoniana*
Liten luthette - *Mycena leptcephala*
Slåttesopp - *Panaeolina foenisecii*
Slank flekkskivesopp - *Panaeolus acuminatus*
Peniophorella praetermissa
Jordbærmeldugg - *Podosphaera aphanis*
Toppråtesopp - *Stereum sanguinolentum*
Tåresoppsnylter - *Tremella obscura*
Tubulicrinis subulatus

7.8. OVERSIKT OVER INSEKTER PÅ VÆRØY

Denne oversikten er en begynnelse på en sjekklister over insekter i kommunen. Den er utarbeidet ved i tillegg til egne observasjoner, å innhente data fra både lettere tilgjengelige digitale kilder og mer tungt tilgjengelige data. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter og på sistnevnte, eldre bøker i papirformat. Arter som ble funnet som nye for kommunen under feltarbeidet i sommer er merket med NY FOR VÆRØY. Etter avtale med Værøy kommune er bare de insektgruppene som allmenheten er mest oppmerksom på tatt med. Dette for å begrense arbeidet.

Sommerfugler

Seljeflatvikler – *Achleris hastiana*
Nettflatvikler – *Acleris rhombana*
Marmorflatvikler – *Acleris variegata*
Neslesommerfugl – *Aglais urticae*
Gul frostmåler – *Agriopis auratiaria*
Gammafly – *Autographa gamma*
Grønnstjertvinge – *Callophrys rubi*
Svart sumpfly – *Celaena haworthii*
Gressmarkfly – *Cerapteryx graminis*
Kobberfly – *Chersotis cuprea*
Lys irrmåler – *Chloroclysta miata*

Coleophora virgaureae
 Tempelfly – *Dasypolia templi*
 Skogteglfly – *Diarcia mendica*
 Vinkelskogmåler – *Dysstroma citrata*
 Grå bergmåler – *Entephria caesiata*
 Vårtannmøll – *Epermenia chaerophyllella*
 Fjellbjørkemåler - *Epirrata autumnata*
 Krattbærmåler - *Eulithis testata*
 Engdvergmåler - *Eupithecia satyrata*
 Frømmøll - *Hoffmannophila pseudospretella*
 Blåbærmåler - *Jodis putata*
 Ildgullvinge - *Lycaena phlaeas*
 Hvitveislundmåler - *Mesotype didimata*
 Englundmåler - *Perizoma albulata*
 Rapsommerfugl - *Pieris napi*
 Tiriltungeblåvinge – *Polyommatus icarus*
 Vandrekålmøll – *Plutella xylostella*
Rhigognostis senilella
 Aglajaperlemorvinge – *Speyeria aglaja*
 Furubarmåler – *Thera obeliscata*
 Admiral – *Vanessa atalanta*
 Tistelsommerfugl – *Vanessa cardui*
 Fiolett båndmåler – *Xanthorhoe decoloraria*
 Hvit båndmåler – *Xanthorhoe montanata*
 Fjellbloddråpesvermer – *Zygaena exulans*

Figur 113. Fjellbloddråpesvermer *Zygaena exulans* på blomstrende sløke *Angelica sylvestris*, sammen med flere arter av fluer. Fotografert nederst i Rømdalen på Sørland.

Veps (inkludert humler og maur)

Håret murerveps - *Ancistrocerus oviventris*
 Hagehumle - *Bombus hortorum* NY FOR VÆRØY

Lys jordhumle - *Bombus lucorum*
Kysthumle - *Bombus muscorum*
Åkerhumle - *Bombus pascuorum*
Norskveps - *Dolichovespula norwegica*
Endasys brevis
Svart sauemaur - *Formica fusca*
Linytus exhortator
Pachynematus annulatus
Parmortha parvula
Pimpla arctica
Pimpla flavicoxis
Glypta ceratites
Cryptus titubator
Coelichneumon impressor
Homotherus locutor
Exephanes occupator
Tenthredo mesomela

Vårfluer

Agrypnia obsoleta
Limnephilus griseus
Limnephilus sparsus
Limnephilus vittatus

Biller

Acilius canaliculatus
Acilius sulcatus
Agabus arcticus
Agabus bipustulatus
Blethisa multipunctata
Fiolet jordløper - *Carabus violaceus*
Sjuprikket mariehøne - *Coccinella septempunctata*
Colymbetes paykulli
Markbladbill - *Chrysolina staphylaea*
Sømsmeller - *Dalopius marginatus*
Dytiscus lapponicus
Geostiba circellaris
Gyrinus substriatus
Helophorus flavipes
Hydroporus erythrocephalus
Hydroporus obscurus
Hydroporus palustris
Hydroporus planus
Hydroporus striola
Ilybius angustior
Malthodes guttifer
Notiophilus aquaticus
Notiophilus biguttatus

Notiophilus germinyi
Othius angustus
Nordlig rotsnutebille - *Otiorhynchus arcticus*
Patrobus septentrionis
Pterostichus diligens
Pterostichus niger
Pterostichus rhaeticus
Rhagonycha nigriventris
Metallsmeller - *Selatosomus aeneus*
Stictotarsus multilineatus

7.8.1. Rødlistet humle

En av humlene som finnes på Værøy er rødlistet. Dette gjelder kysthumle *Bombus muscorum*, som har kategorien *Nært truet* (NT). Kysthumle har sin nordgrense i Lofoten.

Figur 114. Dårlig bilde av kysthumle *Bombus muscorum* som besøker tiriltunge på Mosken. Den forveksles lett med lignende individer av åkerhumle.

7.9. OVERSIKT OVER KREPSDYR PÅ VÆRØY

Denne oversikten er en begynnelse på en sjekkliste over krepsdyr i kommunen. Den er utarbeidet ved i tillegg til egne observasjoner, å innhente data fra både lettere tilgjengelige digitale kilder og mer tungt tilgjengelige data. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter og på sistnevnte, eldre bøker i papirformat. Arter som ble funnet som nye for kommunen under feltarbeidet i sommer er merket med NY FOR VÆRØY.

Krepsdyr på land og i ferskvann

Kjempedafnie - *Daphnia magna*
Kjellerskrukketroll - *Porcellio scaber*
Jomfruskrukketroll - *Trichoniscus pusillus*

Marine krepsdyr

Ampithoe rubricata
Steinrur - *Balanus balanus* NY FOR VÆRØY
Calliopius laeviusculus

Spøkelseskreps - *Caprella linearis*
Strandkrabbe - *Carcinus maenas*
Sandreke - *Crangon crangon*
Nordlig marflo - *Gammarus lacustris* NY FOR VÆRØY
Gammarus oceanicus
Hemioniscus balani
Mandolinpyntekrabbe - *Hyas araneus* NY FOR VÆRØY
Gitarpyntekrabbe - *Hyas coarctatus*
Tanglus - *Idotea balthica*
Idotea chelipes
Idotea emarginata
Idotea pelagica
Ischyrocerus sp.
Jaera albifrons
Janira maculosa
Jassa herdmani
Nototropis swammerdamei
Mørk sandhopper - *Orchestia gammarellus*
Parajassa pelagica
Fjærerur - *Semibalanus balanoides*
Stenothoe monoculoides

7.9.1. Røddistet krepsdyr

Et av krepsdyrene på Værøy er røddistet. Dette er en art av tangloppe, *Jassa herdmani*. Dette er en relativt nyoppdaget art for Norge som er vanskelig å skille fra nærliggende arter. Den har derfor status *Kunnskapmangel* (DD). På Værøy er denne arten innsamlet i Måstadvika.

7.10. OVERSIKT OVER BLØTDYR PÅ VÆRØY

Denne oversikten er en begynnelse på en sjekkliste over bløtdyr i kommunen. Den er utarbeidet ved i tillegg til egne observasjoner, å innhente data fra både lettere tilgjengelige digitale kilder og mer tungt tilgjengelige data. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter og på sistnevnte, eldre bøker i papirformat.

Bløtdyr på land og i ferskvann

Krattsnegl - *Arianta arbustorum*
Hvitflankeskogsnegl - *Arion silvaticus*
Svartskogsnegl - *Arion ater*
Nordkøllesnegl - *Clausilia bidentata*
Åkerkjølsnegl - *Deroceras agreste*
Blekkjølsnegl - *Lehmannia marginata*
Damsnegl - *Lymnaea peregra*
Lysribbeglanssnegl - *Nesovitrea petronella*
Mørkribbeglanssnegl - *Nesovitrea hammonis*
Ovaldamsnegl - *Radix balthica*
Hårnegl - *Trochulus hispidus*

Marine bløtdyr (snegler og muslinger)

Acanthodoris pilosa

Alvania punctura

Ancula gibbosa

Astarte borealis

Rødleddsnegl - *Boreochiton ruber*

Boreotrophon truncatus

Dvergtårnsnegl - *Bittium reticulatum*

Kongsnegl - *Buccinum undatum*

Chamelea striatula

Haneskjell - *Chlamys islandica*

Clausinella fasciata

Coryphella verrucosa

Diaphoreolis viridis

Buktpollsnegl - *Ecrobia ventrosa*

Euspira nitida

Regnbueskjell - *Gari tellinella*

Glattkjeglesnegl - *Gibbula cineraria*

Heteranomia squamula

Hiatella sp.

Hydrobia sp.

Lacuna pallidula

Tarestilksnegl - *Lacuna vincta*

Figur 115. Blåsnegl *Patella pelucida* er kanskje det vakreste av alle bløtdyrene på Værøy. Navnet kommer av de blå, fluoriserende stripene på oversiden av skallet til denne lille sneglen. Her er den fotografert på bladet til fingertare, det vanligste stedet å finne denne arten. Her kryper den rundt og skraper belegg og hudceller fra overflaten av tarebladet.

Lamellaria latens

Gråleddsnegl - *Lepidochitona cinerea*

Leptochiton asellus

Liomesus sp.

Storstrandsnegl - *Littorina littorea*

Buttstrandsnegl - *Littorina obtusata*

Steinsnegl - *Littorina saxatilis*

Margarites groenlandicus

Sølvsnegl - *Margarites helacinus*
 O-skjell - *Modiolus modiolus*
Montacuta sp.
 Stripeskjell - *Musculus discors*
 Blåskjell - *Mytilus edulis*
 Purpurneggl - *Nucella lapillus*
Onchidoris muricata
Onoba aculeus
Onoba semicostata
 Blåsnegl - *Patella pellucida*
 Albusnegl - *Patella vulgata*
 Mudderfjæresnegl - *Peringia ulvae*
Pododesmus patelliformis
 Nøkkelhullsnegl - *Puncturella noachina*
Retusa truncatula
Rissoa parva
Skeneopsis planorbis
 Hvitleddsnegl - *Stenosemus albus*
Steromphala cineraria
 Jomfrusnegl - *Tectura virginea*
 Skilpaddesnegl - *Testudinalia testudinalis*
Thracia distorta
Trophonopsis barvicensis
Turtonia minuta
Velutina velutina
 Teppeskjell - *Venerupis corrugata*
Xylophaga dorsalis
Zelentia pustulata

7.11. OVERSIKT OVER VIRVELDYR PÅ VÆRØY

Denne kortfattede oversikten er en opplisting av virveldyr i kommunen. Den er utarbeidet ved å innhente data fra tilgjengelige digitale kilder og fra samtaler med lokale informanter. Eksempel på førstnevnte type kilder er Artskart og digitale publikasjoner/rapporter.

Noen få arter av sjøpattedyr som er funnet døde og ilanddrevet og/eller bare som gamle skjeletter er ikke tatt med. For eksempel spermhval som ikke normalt oppholder seg i «støvelhavet» rundt Værøy. Eller det berømte hvalskjellettet på Gjerdheia som enda ikke er artsbestemt så vidt jeg vet.

Vågehval - *Balaenoptera acutorostrata*
 Knølhval - *Megaptera novaeangliae*
 Spekkhogger - *Orcinus orca*
 Nise - *Phocoena phocoena*
 Havert - *Halichoerus grypus*
 Steinkobbe - *Phoca vitulina*
 Oter - *Lutra lutra*
 Kanin - *Oryctolagus cuniculus*
 Buttsnutefrosk - *Rana temporaria*

Brunrotte - *Rattus norvegicus*
Husmus – *Mus musculus*

Ikke dokumentert art av virveldyr

En av mine informanter mener å ha sett lemen *Lemmus Lemmus* på Værøy. En annen mener imidlertid at dette neppe er riktig. Det hadde derfor vært av interesse å få dette bekreftet eller avkreftet. Likedan om det kan finnes andre gnagere på øya, eksempelvis markmus *Microtus agrestis* eller vånd *Arvicola amphibius*. Sistnevnte art finnes på Røst.

7.11.1 Rødlistet virveldyr

Et av sjøpattedyrene er rødlistet. Dette gjelder havert som har statusen *Sårbar* (VU).

7.11.2. Fremmede og/eller innførte virveldyr

Værøy har nå to arter av virveldyr som ikke opprinnelig hører hjemme på øya og som begge er innført med menneskets hjelp.

Den ene, kanin, er en fremmedart som har status *Høy risiko* (HI). Denne har unnsloppet fangenskap for noen år siden og skal ifølge mine informanter fortsatt være observert ute i naturen på Sørland det siste kalenderåret. Den overlever vinteren ved å oppholde seg i jordhulene den selv graver ut.

Den andre, buttsnutefrosk, ble på 1970-tallet satt ut på Værøy av en skolelærer. Den finnes fortsatt sparsomt i grøfter og bekker på Sørland, i området hvor den ble satt ut.

Figur 116. Buttsnutefrosk er en art som er introdusert til Værøy for femti år siden.

TAKK

Jeg vil med dette takke Værøy kommune for oppdraget, og ikke minst kulturkonsulenten på Værøy, Erling Skarv Johansen, for mange gode råd og praktisk hjelp underveis.

I tillegg må jeg takke skysskaren Ståle Myhre for å ha transportert meg trygt rundt mellom holmer og skjær i «støvelhavet» mellom Værøy og Mosken. Og for i tillegg å ha stilt opp tidlig på morgenen med Værøys beste kaffe.

Også takk til øvrig lokalbefolkning jeg har møtt under oppholdet i juli.

KILDER OG LITTERATUR

- Alm, T., Elven, R. og Fredriksen, K. 1987a. Bidrag til karplantefloraen på Nordlandskysten 1. *Polarflokken 11(1)*: 45-86 NNBF Tromsø
- Alm, T., Elven, R. og Fredriksen, K. 1987b. Bidrag til karplantefloraen på Nordlandskysten 2. *Polarflokken 11(2)*: 3-74 NNBF Tromsø
- Alvereng, P. m.fl. 2019. Sanddynemark i Nordland. Sluttrapport. *Miljøfaglig Utredning rapport 2019-13*, 130 sider https://www.borchbio.no/MFURapporter/MU2019-13-SANDDYNEMARK_I_NORDLAND.PDF
- Artsdatabanken 2018. *Norsk rødliste for naturtyper 2018*. Hentet (01.07.2023) fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken 2019. *Natur i Norge. 2.0* <https://artsdatabanken.no/NiN> Hentet (01.07.2023)
- Artsdatabanken 2021, 24. november. *Norsk rødliste for arter 2021*. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken 2023. *Fremmedartslista 2023* <https://artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023?TaxonRank=tvj>
- Bär, A. og Carlsen, T. H. 2019. Skjøtselsplan for trua naturtyper på Værøy. *NIBIO Rapport Vol. 5 (Nr. 157)* 29 sider <https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/2632295>
- Blindheim, T. m.fl. 2009. Naturtypekartlegging i Moskenes og Værøy 2007. *BioFokus-rapport 2008-14*. 30 sider. Oslo <http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2008-14.pdf>
- Eggen, Martin. 2023. Fugler på Værøy – underlagsrapport til naturmangfoldplanen. *BirdLife Norge rapport 8 - 2023*
- Elven, Reidar et al. 1988a. Botaniske verdier på havstrender i Nordland. C Beskrivelser for regionene Ofoten og Lofoten/Vesterålen. *Økoforsk Rapport 1988: 2C*. Trondheim. 386 sider.
- Elven, Reidar et al. 1988b. Botaniske verdier på havstrender i Nordland. D. Kriterier og sammendrag. *Økoforsk Rapport 1988: 2D*. Trondheim. 196 sider.
- Elven, Reidar m. fl. 2022. *Norsk Flora. 8. utgave*. Det Norske Samlaget. Oslo. 1255 sider
- Fjalstad, A. og Møller, J. J. 1987. Verneverdige kvartærgeologiske områder i Nordland. *Tromura nr. 57*. UiT. 289 sider https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2014102106079
- Høiland, Klaus. 1986a. Lokalitetsliste over utsatte planter i Nord-Norge. Vedlegg til Økoforsk rapport 1986:1/1986:2. Utsatte planter i Nord-Norge.
- Høiland, Klaus. 1986b. Islandskarse (*Rorippa islandica*) en ukjent, men plantegeografisk interessant og truet art i Norge. *Blyttia 44*: 103-112. NBF Oslo https://nhm2.uio.no/botanisk/nbf/blyttia/DR-2010C/Blyttia_44-3.pdf
- Jonsell, Bengt. 1987. Släktet Rorippa i Norge. *Blyttia. 45*: 25-29. NBF Oslo https://nhm2.uio.no/botanisk/nbf/blyttia/DR-2010C/Blyttia_45-1.pdf
- Langangen, Anders. 1993. Kransalgene i Nordland. *Polarflokken 17 (3)*: 491-518. NNBF Tromsø
- Langangen, Anders. 2007. *Kransalgene og deres forekomst i Norge*. Saeculum Forlag ANS. Oslo 76 sider https://www.researchgate.net/publication/340503718_Kransalger_og_deres_forekomst_i_Norge_Charophytes_and_their_occurrence_in_Norway
- Langangen, A. og Mjelde, M. 2021. Faktaark: Chara virgata Skjørkrans. *Versjon 1. Fotoflora*

- vannplanter*. Norsk institutt for vannforskning.
<https://www.niva.no/omradesider/fotoflora-for-norske-vannplanter/characeer-kransalger/> /attachment/inline/14e1fb62-7728-42fa-8fda-b53e973ff359:80def9aa75a
- Norman, Johannes M. *Norges arktiske flora, bd. 1: Speciel plantetopografi*, 1894–1900
- Reiersen, Johannes. 1983. *Dagboksnotater og krysslister fra Værøy*. Norges Arktiske Universitetsmuseum.
- Solstad H, m.fl. (24.11.2021). Karplanter: Vurdering av islandskarse *Rorippa islandica* for Norge. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/26525>
- Sortland, Andy B. 1992. Ryllsiv (*Juncus articulatus*) i Nord-Norge. *Polarflokken* 16(1): 57-60. NNBF Tromsø
- Sortland, Andy B. 1997. Utbredelse og hyppighet av bregner i Lofoten og Vesterålen. *Polarflokken* 21(2): 241-259 NNBF Tromsø
- Sortland, Andy B. 2002. Utbredelsen til kråkefot- og snelleplanter i øygruppen Lofoten – Vesterålen – Hinnøya. *Polarflokken* 26(2): 151-168 NNBF Tromsø
- Strann, K.-B. m. fl. 2006. Viltkartlegging – Værøy kommune. NINA rapport 136. 25 sider. Tromsø <https://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/136.pdf>